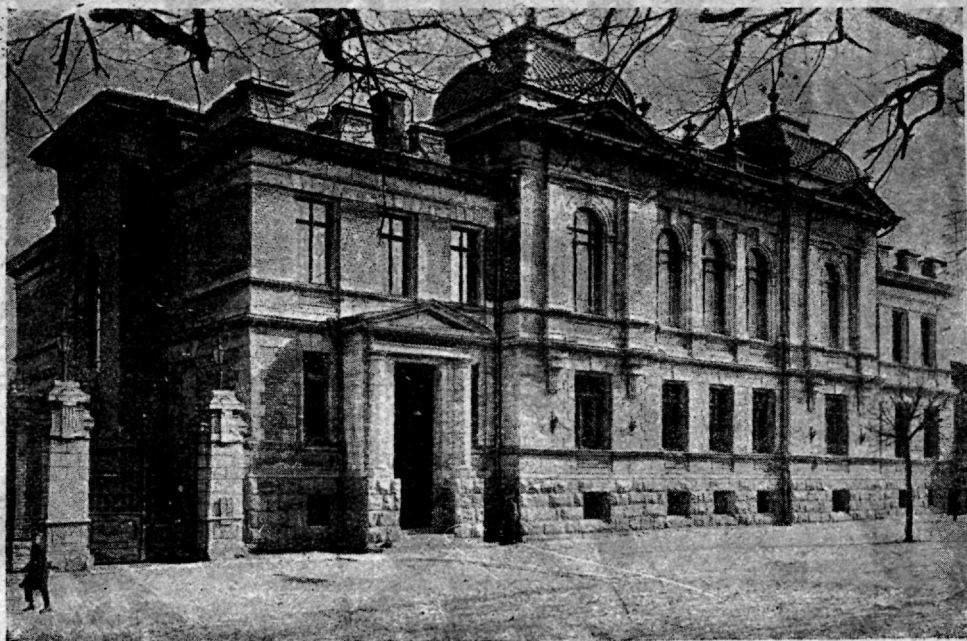

KAITSE KODU!

Sanitaar-kursused Laura malevkonnas. „Esimene abi uppunule“ Silvestri meetodi järgi.

TALLINN. **EESTI PANK**, TALLINN.
 OSAKONNAD KÕIGIS MAAKONNALINNADES.
 TOIMETAB IGASUGUSEID PANGAOPERATSIOONE.

TARTU MAJAOMANIKKUDE PANK.

TARTUS, SUURTURG NR. 7.

TELEFON NR. 6-50.

Võtab raha hoiule kuldkrooni kindlustusel ja maksab ajakohast kõrgend. protsenti.

Diskonteerib vekslid, annab laene mitmesuguste kindlustuste vastu.

Võtab veokirjade ja vekslite järele rahanõudmisi enda peale, saadab raha tasuta teistesse kohtadesse ja toimetab kõiki muid pangaoperatsioone.

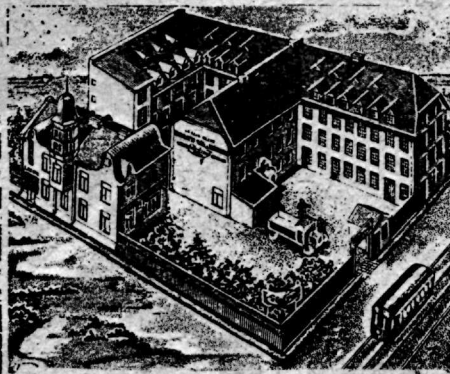
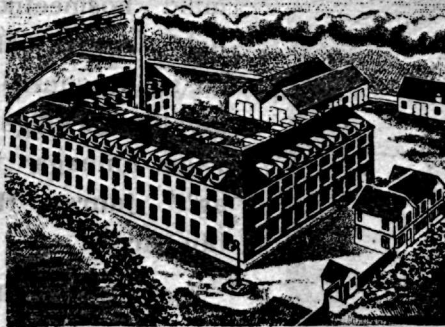
Panga tegevuseleest vastutavad Tartu majaomanikud — panga osanikud — oma kinnisvaradega.

Juhatus.

Ühendatud Saapa- ja Nahavabrikud, A.-S.

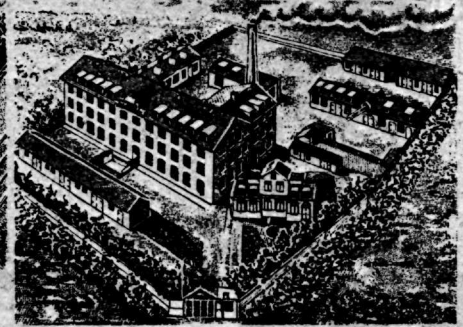
Tallinn.

Nahavabrik „Sakala“ Rakveres.

Saapavabrik „Estoking“ Tallinnas.

Nahavabrik „Eestimaa“ Tallinnas.

Kaitse-

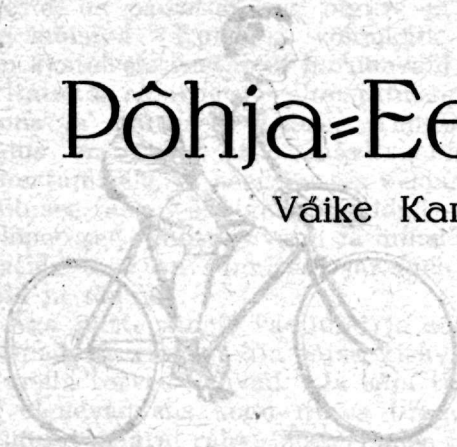
märk.

soovitab oma saapavabr. „E s t o k i n g“ jalanõusid, missugused on väljaspool võistlust oma nägususe, vastupidavuse kui ka hinna poolest.

Põhja-Eesti Ühispank

Väike Karja tän. nr. 3, Tallinn.

Tel. 6-02.

Võtab raha hoiule, annab laene ja toimetab kõiki pangaooperatsioone.

Mina tarvitan ainult „EPHAG“
kosmeetika aineid.

Iluduse ja tervise

saavutate siis, kui
tarvitate kõige pare-
maid kosmeetika-ai-
neid; sarnaseid aineid
on saada suures väl-
javalikus ja kõige oda-
vama hinnaga „Eph-
ag“ juures Harju
tän. nr. 41.

Iseäranis soovitame
„Ephag“i odekolonne,
„ lõhnaõlisid,
„ hambapastat,
„ Isis puudrit
jne.

Alati laos Pariisi firmade: Coty, Houbigant, Guerlain, Piver, Roger & Gallet lõhnaõlisid, puudrit ja iludusekreeme.

Igaüks peab teadma, et

patent
„STAR“
värvid pakikeses

riidevärvid kõige kõrgemast headusest on!

Tehke katsed ja te olete üllatunud eht „STAR“
värvide ilust ja vastupidavusest, ja kui ker-
gesti ja odavasti ise kõike värvida võite!

Täpne
tarvitamise-
õpetus
igal
pakikesel!

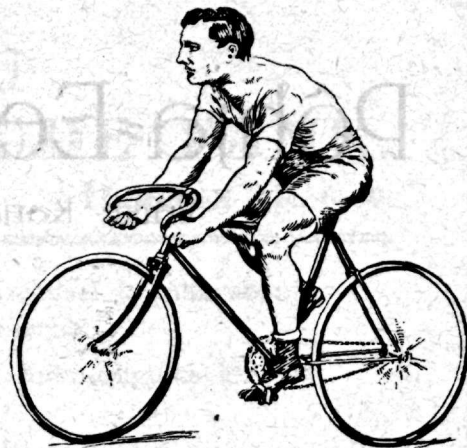

Rikkalik
väljavalik
41 mitme-
sugustest
värvidest.

Igale pakikesele on juure lisatud värvitud
villane prooviniit.

Nõudke igalt poolt ainult „STAR“ värve ja
pöörge tähelepanu ostmise juures kaitse-
mürgile (2 meest katla juures) ja villasele
prooviniidile.

Paremaid Inglise jalgrattaid.

Royal-Enfield
ja Dux.

A/S. Karl Schoeme
Tallinn, Pikk tän. 19.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU
ILMVB

HÄÄLEKAINIDJA
KAKS KORDA KVVS

II AASTAKÄIK

Nr. 6

30. MÄRTSIL 1926

Väljaandja: Kaitseleidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Neggo.

Tellimishind: aastas 600 mrk., poolaastas
300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus
50 mrk.

Kuulutuste hinnad. 1/4 lehek. 4000 mrk.,
1/2 lehek. 2000 mrk., 1/4 lehek. 1000 mrk. ja
1/8 lehek. 500 mrk. Esimese kaane sisekülj
50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Üksik number 30 mrk.

Toimetus Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseleidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal teisi-
päeval, kesknädalal, neljapäeval ja reedel kella 2—3 p. l.
Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Meil puudub korraldatud riiklik propaganda.

A. T-i.

Viimased aastakümned on toonud esile palju muudatusi riikide, rahvaste ja ühiskondlikkude kihtide suhteis. Kuid see pole veel lõppsõna, sest alaliselt kestavad tasahiljukesi edasi ettevalmistused uuele võitlusele. Rahu pole võitjail ega võidetuil. On vapustatud ja kõigutatud sotsiaalseid tugesid, on paisatud segi õiguse ja kõlbuse mõisted. Kultuuri võidukäik samub üksteisele vastupidi harunevaid radu. Teritatakse sõjariistu, valmistatakse sõjamoona ja mürgiseid gaase. Tehnika ja teadus on rakendatud hävitusabinõude valmistamisele, ja keegi ei tea öelda, kaua püsib see rahu, või õigemini öeldud — millal lõpeb see rahutuse vaim ja millal diplomaatide tööd on sunnitud jätkama väejuhid ja sõdurid.

Aga mitte ainult väejuhid ja sõdurid. Uuemad või viimase aja sõjad kisuvad enda möllu terved rahvad. Ja sõja tulemused olenevad siis kogu rahva tugevusest ja suurel määral rahva materjaalse ja moraalise jõu tagavarast. Moraalset jõudu ei või vahetada ära leekiva vaimustustuhinaga, mis vastavatel tingimustel kergesti nähtavale kerkib ja sama kergesti ka kaduda võib. See jõud on teguriks, mis kergendab kuudekaupa kaevikus istumist iga hetkelise hädaohu juures ja ei kustu mitmenädalasil väsitavil manöövri-rännakuil, et viimaks otsustaval momendil hoogsalt lahingut lüüa. See on võimalik ainult siis, kui isamaalsus on religiooniks. Kui isa-

maalsus pole kodanikusse päriuslikult juurdunud, siis tuleb seda luua, arendada ja kindlustada. Seda tuleb pidada mees igal sammul riiklikus elus, vaja istutada see aade kodanikusse juba lapsepõlves, süvendada koolis, sõjaväes, seltsides, kõikides kodanikkudes asutustes ja organisatsioonides.

Riigivastast kihutustööd tehakse meil alatasa, riikliku seisukoha valgustamine sünnib meie riigis aga äärmiselt nõrgasti. Rahvaga, selle meie majesteediga on meie poliitikameestel kahjuks nõrk side.

Välismaail on lugu hoopis teisiti. Seal käivad poliitilised juhid sageli rahva seas oma seisukohta selgitamas ja tuge otsimas. Inglismaal on see isegi möödapääsmatuks nähtuseks, et rahva esitaja oma valijatega alalises kontaktis on, vastasel korral ei või saadiku kandidatuurist järgmistel valimistel juttugi olla. Kuid ka Prantsusmaal ja Saksamaal ei jäta riigimehed ühtki võimalust kasutamata, et oma seisukohti ja vaateid laiematele hulkadele teatavaks teha.

Et elava sõnaga suuri asju võib korda saata, see pole uus leidus. Juba Demosthenes'e ja Cicero nimed antiikilmas kõnelevad ise oma eest, mis tähendab kõne riiklikus elus. Ja praegu pole see sugugi teisiti. Ka praegu võib ja isegi peab riigimees rahvale oma mõtteid ja vaateid selletama, rahvast õpetama ja endaga kaasa kiskuma. Muidu võõrdub rahvas juhti-

Ed 1126

dest, jääb ükskõikseks poliitiliste sündmuste vastu, tunneb huvi vast ainult oma kõige ligema ümbruskonna vastu ja alistub kergesti igasugustele kõrvalistele mõjudele.

See ala on meie riigis täiesti söödis. Meie kuuleme harva, et meie riiki juhtivad isikud meie kodumaa linnades, rääkimata maast, või isegi Tallinnas poliitilist momenti käsitlevate kõnedega esinevad, välja arvatud valimiseelne agitatsiooniaeg. Miks ei tehta seda? Mis on sarnase väikimise põhjuseks? Kas aja puudus, või arvatakse, et see üleaarne on? Materjalist ei tohiks puudust olla, sest ikka leidub küsimusi, mis laiemaid hulki huvitavad.

Seni on olnud meil riigikogu kõnetool peaaegu ainukeseks kohaks, kus poliitiliste sündmuste üle kõneldakse. Ajalehtede kaudu saavad need kõned küll rahvale teatavaks, kuid sellest on siiski vähe.

Välismaail puudutatakse sageli poliitilist sündmustikku ka pidulikkudel juhustel. Ja tihti loeme ajalehtedest, et Inglis- või Prantsusmaa peaminister on mõnel aktusel või ausamba avamisel kõnes puudutanud küsimusi, mis määravad ära teatud määral tema valitsuse poliitika sihtjooned ja mis küllalt tähtsad, et seda jalamaid teatavaks tehakse raadio teel tervele maailmale.

Meil pole muidugi sarnaseid sündmusi, mida „kõigile, kõigile, kõigile!“ teatada, küll aga oleks asju, millede teadmine oma rahvale hädatarviline on. Muidugi kõneldakse ka meil, kuid seda õige tagasihoidlikult. Meil kutsuti peale 1. detsembri sündmusi valitsusse portfelli ministri, kelle ülesandeks oli selgitustöö tegemine rahva keskel. Kuid sellel ei puudunud ka tagajärjed: palju riigivastaste poolt lendu lastud vassinguid tühistas minister ja lõi oma kõnedega rahva keskel rahvusliku ja valitsustusaldaava meeleolu. Nüüd, praeguses Teemanti valitsuses puudub sellekohaste ülesannete jaoks vastav minister, mida tuleb tõsiselt kahetseda, sest sõnaliste ettekannetega esinemised valitsuse poliitika üle aitaksid ka meie rahvast kasvatada poliitiliselt ning riiklikult, ja juba seepärast on sarnased selgitavad kõned hädatarvilised ja tungivalt soovitatavad.

Peale selle on tarviline puhtsõjalisi teadmisi rahva massis laiendada ja selgitada, mis omalt poolt tunduvalt kaasa aitaks rahva isamaa-armastuse ja sõjakuse tõstmiseks.

Kui kõige selle tähtsust oleks eriti hinnatud, oleks juba ammu korraldatud niihästi poliitiline kui ka sõjaväeline selgi-

tustöö ja propaganda riiklikus masstaabis või vähemalt oleks jätkatud poliitilist selgitustööd portfelli ministri kaudu, kuna see meie noorel riigil käegakatsutavalt tarviline on. Oma iseseisvuse kindlustamiseks oleme liig loitud. Oleme veel majanduslikul alal eksami sooritamises ja nii kaua, kui meie majapidamine pole tasakaalus, ei ole meie majanduslikult iseseisvad. Sel alal on meil igal ajal väga elavaid ja ägedaid mõttevahetusi olnud ja siin on tavaliselt huvi olnud meil oma hea käekäigu kohta.

Aga ka poliitilise küpsuse omandamine pole vähema tähtsusega. Et meil ses viimases palju soovida jääb, pole saladuseks neile, kes rahva massis liiguvad ja poliitilise küpsuse puudumist tähele panna oskavad ja suudavad. Poliitilise ja kultuurilise selgitustöö vastu pole rahva keskel seda huvi, mida tuntakse majanduslikkude küsimuste vastu. Seda huvi ei saa ka kunstlikult sisse pritsida, vaid huvi peab olema ideeline, mida meil kas vähe või uinavas seisakus. Võidakse siin muidugi tuhat takistavat asjaolu leida selle seletuseks, kuid vabandav pole ükski. Mina ei pea ka võimalikuks propaganda otstarbeks riigikassast suurte summade väljaandmist soovitada. Küll pean aga otstarbekohaseks ja läbiviidavaks uusi kohustusi peale panna meie haritud jõududele, kelledel vastavad teadmised olemas. Vaja neid haritud jõude kaasa tõmmata rahvuslikust ülesehitamisetööst osa võtma just selle propageerimise mõttes.

Tuleks korraldada rahvuslisi, populaarteaduslikke kõnesid laiematele rahvahulkadele (muidugi mitte miitinguid) ja kõneaineks tarvitada teemasid Eesti ajaloost, muinasajast, riikide suhetest, sotsiaalsest nähtustest jne. Samuti võiks käsitleda ka sõjakunstisse puutuvaid aineid, nagu mürkgaasid, nende kahjutukstege-mise ehk kaitseabinõud, õhulaevandus, relvade omadused jne.

Muidugi peab kõik sündima kindla kava järele, paralleelselt kõige muu selgitustööga humanitaar-alalt. Korraga seda igakülgsest maksma panna ei saa — see paistaks siis õige närvlikuna, kuid hea korraldusega on võimalik saavutada seda, et iga avaliku või seltskondliku sündmuse juures, oleks see kas või lihtsalt mõni kõige süütum meelelahutuse- ehk piduõhtu või midagi selle sarnast, oleks oma osake riiklikku propagandat. Muidugi tuleb seda teha laiematele ringidele vastuvõetaval kujul, sest vastasel korral muu-

tuks see „kroonu numbriks“, mille tõttu maksimaalne kasu jääks saamata.

Selleks tarvilisi vaimlisi jõude meil peab olema. Linnast tullakse muidugi maale appi. Selle teostamisel ei peaks ka suuri raskusi olema. Näiteks: riiklik või omavalitsuse asutus, palgates arsti, seab viimasele kohuseks pidada teatud tsükli avalikke loenguid tervishoiu alal, või kooliõpetajale ajaloo alal jne. Samuti võiks ohvitseri kohustada esinema loengutega sõjateaduse alal. Siis võiks veel demobiliseeritud sõdurite liit oma tegevust ses suunas arendada, kusjuures veel ellu võiks kutsuda sõjaliste teadmiste klubi ehk seltsi, osakondadega igas linnas, mis sõjalisi küsimusi laiematele rahvahulkadele selgitaks ja viimaseid strateegiliste võtetega tutvustaks. Soovitatud organisatsioon — sõjaliste teadmiste klubi ehk selts — ei tohiks muutuda kastiliseks asutuseks, vaid peaks olema elavaks organisatsiooniks avalikus elus, mis rahvaga ühenduses, mille tõttu selle liikmeks võiksid olla kõik asjast huvitatud isikud.

Siin on ainult toodud ette mõned üksikud jooned. Kogu selle suure töö teostamiseks tuleks luua vastav keskkoh, kas või vabariigi valitsuse algatusel, kes sellega portfelli ministri ametisse kutsumisega kord katset tegi, kuid nüüd on portfelli ministri tool praeguses valitsuses

kaotatud ja eelkirjeldatud ülesannete teostamiseks tarvilise keskkoha juhiks võiks väga hästi määrata ametisse kedagi portfelli ministri taolist ja erakondadel kõikide omavaheliste lahkarvamiste peale vaatamata ses küsimuses leida ühine keel. Sihtjooni selleks peaks andma vabariigi valitsus või rahvaesitus.

Ma ei pea sugugi otstarbekohaseks selleks luua suurejoonelist asutust suurte eriliste koosseisudega ja asjaajamise kee- ruliste ringkäikudega või kõrgemate ametnikkude komisjoni tunnirahadega. Päril ilma rahaliste kuludeta ka muidugi läbi ei saa, aga ideelise töö tempo ja tulemused peavad määrama ära tema otstarbekohasuse ja tasude normid.

Nii mõned jooned. Ma pole siia hulka toonud ega puudutanud välispropagandat, mis praegu välisministri ülesandeks. Elu ise näitab siis, kuidas kujunevad olud riikliku sisepropaganda mõjul, ja määrab edaspidised sammud.

Loidust ja ükskõiksust siin juures olla ei tohiks. Riiki juhtiv käsi peab ulatama igale poole. Riik peab etendama isa osa iga üksiku kodaniku suhtes ja teostama täielist kodaniku hooldamist. Nagu arstiteaduses, peab ka poliitikailmas olema peasihiiks kõrvalehoidmine haigustest ja vabanemine kriisist. Kirurgi abi on äärmiselt, viimane ja tihti liig hiline.

Enne vabadussõda.

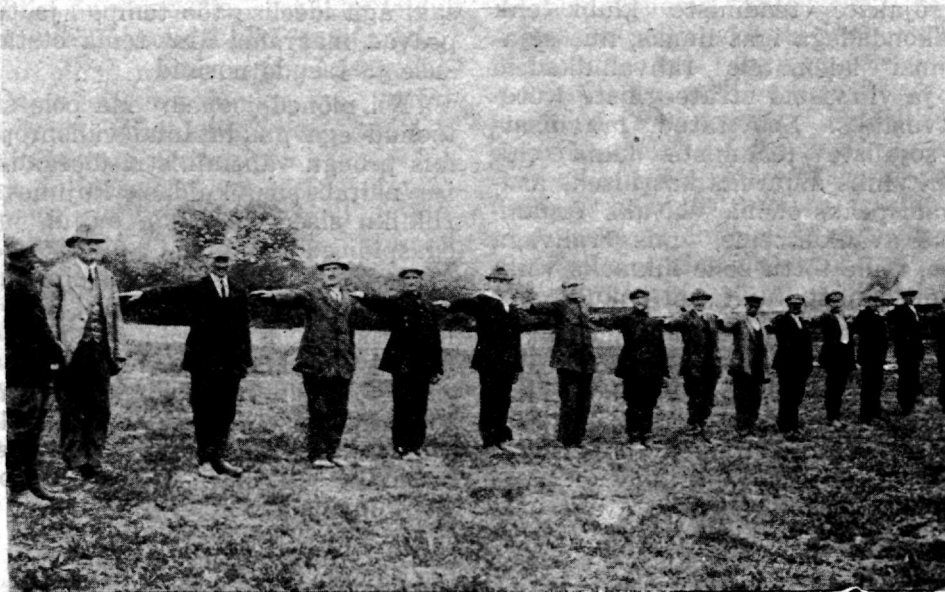
(Mälestusi „Kamorra“ seltsist.)

Vene tsaarivalitsuse aastad enne ilmasõda ja ilmasõja ajal tundusid Eestile eriti rõhuvatena. Eesti rahvas oli omas kultuurilises ja majanduslikus arenemises jõudnud juba sellasele kõrgusele, et selle edaspidine arenemine nõudis juba märksa avaramaid võimalusi, märksa vabamaid tingimusi kui seda meie rahvuslikule liikumisele lubas vene tsaarivalitsus. Just vastuoks — nähes meie rahva igakülgist hoogsat arenemist tsaarivalitsus püüdis veel agaramini astuda igale poole takistama. Meie tolaaegsed tegelased mäletavad veel hästi noid aegu, võiks tuua tuhandeid otse uskumata näiteid, kui agarasti Eesti rahvuslikke ettevõtteid ja algatusi püüti „kahjutuks teha“ ja sumbutada. Kui suure vaevaga oli saadud luba „Estonia“ teatrihoone ehitamiseks, siis pidi selle nurgakivi panemine siiski sündima Eesti hünni laulmiseta. Tuntud spordiseltsi ei kinnitatud ainult sel põhjusel, et ta rinnamärkiks oli kavetatud Eesti „S“, mitte aga Vene

„C“, nagu kuberner soovis. Päevpäevalt tsaarivalitsuse surve aina kõvenes. Murega vaadati tulevikku, sest ettenähtaval ajal polnud loota mingit paranemist. On loomulik, et niisugustes tingimustes Eesti agaramatel tegelastel tekkis unistusi paremaid aegist. Võib olla paljudel ja sageligi vilksatas unistuspiltides vaimusilmale ka kujutus Eesti iseseisvusest, vähevõimalik, kuid seda ihaldatavam. Salajas muidugi pidid need hoiduma. Seni pole meie memuaarikirjanduses — see ala on meil üldse veel söödis — palju käsitatud seda, kuidas ja missugusest Eesti tulevikust Eesti avalikud tegelased julgesid unistada noil kurbadel aastatel. Vajaks valgustust küsimus, kui suurel määral see mõte on liikunud Eesti seltskonnas enne maailmasõja algust, enne Vene revolutsiooni. Nende ridade kirjutaja teab seni seda küsimust avalikult puudutatud olevat vaid kahel korral — Hoia Ronga vestevärsis „Päevalehes“ mõne aasta eest, mis

kirjeldas mõnede Eesti tegelaste ja ühe Soome teadusemehe olengut ühes Tartu lokaalis, kus ähvardati ükskord venelasi visata Ilmeni järve. See kirjutus oli reageerimiseks mingisugusele enne seda „Päevalehes“ ilmunud kirjutusele, mida ma praegu enam ei mäleta. Kui siia juure arvata veel Jüri Vilmsi kõne Eestimaa talurahva vabastamise juubelil Tallinnas 1916. a., kus see meie andekas poliitikategelane juba avalikus kõnes Eesti autonoomiat Eesti rahva sihiks seadis, siis ei ole nende ridade kirjutajal teada teisi sellesarnaseid juhtumusi ajast enne suurt Vene revolutsiooni ja Vene riigi võimu lagunemist,

mest. Ministeeriumikool andis tol korral lõpetajatele kenakese alghariduse, muuseumis ka rahuldava venekeele valdamise. Suuremalt osalt need lõpetajad olid pärit Luhametsa põllupanga asunduskohtadelt, seepärast kõik kehvade vanemate lapsed. Kuid seda suurem oli poiste energia, seda palavam õpihimu. Kuid edasiõppimise lootustest tõmbas suuremal osal kriipsu läbi vanemate vaesus. Mõned katsusidki õnne, käisid keskkoolide sisseastumiseksamitel, kuid tulid tagasi kas vanakspeetuina või nende muljete järelle ülekohtuselt läbikukutatuina. Kõik pidid jääma sinnasamma, ei ühelegi avanenud teed

Häädemeeste malevkonna Talli rühma õppus 17. mail 1925. a.

mis juba iseseisvuse võimaluse meile reaalselt ette seadis. Usun aga, et need juhtumused ainukesed pole. Võib olla valgustatakse neid kunagi kustki poolt, ja need oleksid siis väga hinnatavad lisandused meie iseseisvuse mõtte tekkimise väheselgitatud ajaloole.

Ühest tsaariajal tegutsenud Eesti iseseisvustamise sihiga salaseltsist ja selle avalikutulemisest ei pääsnud omal ajal mitmesugustel põhjustel laiematele hulkadele teateid. Selle salaseltsi kestvusest ja tegevusest lühikest ülevaadet anda olgu nende ridade ülesanne. Seda sündmust iseenesest ei tule väga tõsiselt hinnata, kuid see väärrib siiski tähelepanu kui iseseisvuse-eelsete aastate meeleolude kajastus, millal juba laiemateski hulkades see mõte tekkis iseseisvalt ja isegi kaugetes maanurkades puhkes omapead aktiivseks tegutsemiseks.

See liikumine algas Tsooru vallas, Võrumaal 1913. aastal. Kohaliku ministeeriumikooli lõpetajate lend oli tol aastal õige suur — 30 ini-

edasiõppimiseks. Seminaaride eksamitelt tulejad rääkisid, kuidas Vene rahvusest eksamitegijad juba enne endale vormimütsid valmis ostnud. Neil olnud kooli sissepääsemine juba ette kindel, kuid eestlasi pääsnud sisse just niipalju, kui palju venelastest vabu kohti üle jäi. Noored inimesed olid oma esimese kõrgema lennu katsel valusalt tunda saanud, et Eesti mehest ja tema soost kuski lugu ei peeta. Et see asi aga nii ei võinud jääda, oli kõigile iseenesest selge. Meie teed pandi seepärast kinni, et oleme eestlased, kuid kas meie siis selleks olime sündinud maailma, et lasta end venelastel „sohu suruda?“ Kui venelased on meile vaenlased, siis oleme ka meie neile! Kaotada pole midagi, võita aga terve maailm. Tarvis tasuda kätte neile, vaja näidata korra neile kõigile alles, vaja nad kõik kihutada siit minema!

Nii mõtlesime noil päevil. Käest kätte käis juhtumisi leitud raamat „Punased aastad Eestis“, milles eriti paelus Eesti kongressi kirjeldus

Vanemuises. Unistasime uuest revolutsioonist Venemaal, mis pidi ka eestlastele tooma kergendusi.

Luhametsast Võrru viiv tee läbi Sänna mõisa metsadest. Sänna mõisa omanik aga tahtis neid kõiki sulgeda, et inimesi sundida sõitma teist teed, mis Võru tee oleks teinud 5 kilom. võrra pikemaks. Kuid inimesed ei leppinud sellega. Ettelõigatud puud tõsteti teelt kõrvale, kivivallid tõsteti laiali, lõhutud sildade kohal kraavid aeti puude ja mullaga kinni. Kuid mõisnik valvas siis õösiti metsavahiga metsas, asus pimeduses sõitjate hobuse ninna, paugutas isegi püssi, et sõitjaid tagasi hirmutada. Viha

Rätsepa isa sai uue rendikoha Tsooru valdas. Kuid arvatakse, et samal suvel olnud suured Sänna mõisa metsapõlemised olnud Rudolf Rätsepa poolt mõisnikule vastukaristuseks.

Rudolf Rätsep oli juba Rõuge kihelkonnakoolis katsunud asutada Eesti iseseisvustamisesihilist salaseltsi, kuid et seda asja koolis väga salaja pidi tegema, ei leidnud ta sealt kuigi palju kindlaid toetajaid. Tsoorus aga leidis ta juba selleks hästi ettevalmistatud pinna eest. Ja ta ilmus meie keskkonda mitte enam sarnasena, vaid kui juba olemasoleva ja tegutseva „Kamorra“ seltsi pealik. „Kamorra“ nime oli ta

Häädemeeste malevkonna pealik tervitab Talli sanitaar-salka E. v. iseseisvuse VIII aastapäeva puhul.

selle vonni vastu oli üldine. Korra siis ühel pühapäeval uurisimegi Sänna mõisa härrasmaja ümbruse hoolega läbi, et parajal ajal püüda see von sealt kinni.

Samasugune meeoleu valitses ka Rõuge kihelkonnakoolis. See koondus seal õpilase Rudolf Rätsepa ümber. Selle isa oli Sänna vallas mõisa talu rentnik. Talvel kutsunud mõisnik rentniku mõisa ja kõrgendanud tublisti renti, millega mees ka leppima pidi, sest kuhugi poind minna. Kuigi vanamees sellega vaikselt leppima pidi, ei jäänud poeg rahule. Kui mõisnik pärast seda korra talle vastu tuli, pidas poiss ta kinni ja sõimas korralikult läbi. Luges talle üles kõik ta omad ja ta suguvõsa patud Eesti rahva vastu piiskop Albert von Appelderni ajast kuni 1913. aastani. Selle tagajärg oli, et Rätsepa isa uuesti mõisa kutsuti ja kästi juba jüripäeval kolida välja kõige oma poja, lojuste ja kraaminatukesega.

seepärast valinud, et meiegi selts pidi kandma selle Itaalia röövliseltsi iseloomu ja Garibaldi vaimu, meiegi tegutsemine pidi tarbekorral olema alaline sissisõda valitseva Vene võimu vastu. Nende ridade kirjutaja sai Tsoorus Rätsepa lähemaks kaastööliseks, kes kõik ustavamad noormehed selle seltsi liikmeiks tõi.

Esimene tähtsam sündmus oli salaseltsi esimene koosolek Haki talu heinamaal. Koos oli kümmekond noormeest. Rätsep põhjendas meie tegevuse vajadust, et Eesti rahvas ei või nii ükskõikselt ja vaikselt elada aastast aastasse, kuni suur Vene rahvas meid oma külje alla ära lämmatab. Kui nii edasi kestab, siis on kadumine meie osa. Vaja saada iseseisvaks. Selleks vaja kõigil eestlasil haarda sõjariistad pihku. Tarvis teha üks jüriöö. Kuigi meie ettevõtte ei õnnestuks, oleksime ometigi Eesti rahva nime veel kord väarikalt kirjutanud ajaloosse. Võib olla annab see tõuget eestlaste kindlamale koon-

dumisele tulevikus. Rätsep oli enne elanud Pihkvas ja rääkis endal olevat sidemeid Poola ja Läti rahvuslastega ja Vene sotsiaalrevolutsionääridega. Igalpool valmistatavat tsaarivalitsuse kukutamist, eestlasedki peaksid selle momendi vastu valmistuma. Kõik, kes siin koos on, peavad minema laiali üle kodumaa, igauks ise paika ja organiseerima igalpool tuleviku jaoks vabadusvõitlejaid. Kui meie nii palavasti oma rahvast ja vabadust armastame kui meie esivanemad, siis saab tarbekorral igauks meist saja venelasega valmis.

Kes meist siis selle vastu oli! Igauks oli juba ammu sarnast tegevusala ihaldanud. Muidugi vaja sakslased ja venelased ajada siit välja. Niipalju tõsiseid eestlasi ikkagi leiame, et selle ülesandega toime saame.

Kui enne veetsime laupäevaõhtuid ajaviiteks külapidudel ja pühapäevi jõe ääres supeldes ja kirjanduslikke vaielusi pidades, siis siitpeale muutusid kõik pühapäevad pikkadeks salaseltsi koosolekuteks kuski varjulises paigas, mis alatihti kestsid keskhommikust õhtuni. Pea algaski haruseltside organiseerimine ka Võru linnas, Linnamäe vallas, Viitinas, ja isegi Tallinna, Karulasse ja Holstresse pidid laialisõitnud mehed asutama uusi haruseltse. Peale selle oli Rätsepal veel Tartus, Peterburis ja Pärnumaal mõtteosalisi. Kõikidelt mõtteosalistelt võeti kirjalik vandetõotus, milles allakirjutaja kohustus võitlema viimse veretilgani Eesti vabaduse eest ja täpselt täitma kõiki vanema poolt antud käsku. Iga liige sai varjunimeks mõne muistse eestlaste vanema nime, üksikud haruseltsid said maalinnade nimed. Omavahelises jutuajamises ja kirjavahetuses tarvitasime ainult neid nimesid. Distipliin oli kõva. Nurisemata ilmusime koosolekutele, kui need ka 15 kilomeetrit kodust kaugel olid. Olime julged ja uskusime oma asja sisse. Kui linna sõitsime, siis kandsime taskus punaste kaantega raamatut, nii et selle pealkiri üle taskuääre näha oli: «Исторія французск. революціи». Soovisime, et mõni läbikukutaja Vene õpetaja meid ära tunneks, seda raamatut näeks ja aimaks kurja...

Asi edenes kõvasti. Peavanema Rudolf Rätsepa juure kogunes juba ligi 200 vandetõotust mitmelt poolt üle kodumaa. Asja pidi aga veel kiiremini ajama, sest juba 1915. aastal pidi olema üldine vastuhakkamine üle Eestimaa.

Suurt peamuret valmistas üks Sanna mõisa poiss August Kann. Lootes temastki liiget, pühendasin ta asjasse, kuid kõige sõpruse peale vaatamata mees ütles ära allakirjutamisest. Sain teada, et ta oli isalt enne nõu küsinud. Nii võis karta, et saladus sealtpoolt võiks laiemalt teatavaks saada ja võimude kõrvu ulatada. Kann ise läks peagi Venemaale telegrafistikks õppima.

Kuidagi ei saanud talle kinnitada, et ta vähemalt saladust hoiaks. Mitteallakirjutamine ei olnud talle õnneks, sest juba 1917. aastal kukkus ta kommunistide parteisse ja hiljem veel lasti ta maha Siberis Koltshaki sõjavarustusrongi kuristikku juhtimise pärast.

Muidki sekeldusi oli mõnede ettevaatamata vastu võetud liigetega, sest mõnigi sai araks ja hakkas asjast kõrvale hoiduma. Kuid enamus püsis üksmeeles koos.

Siis tuli maailmasõja algus juulikuus 1914. aastal. See pani seisatama ja mõtlema. Ümbruskonnas tekkis kroonupatriootiline meeoleolu, kuna Saksamaa võidud näisid juba kodumaalegi ähvardavatena. Mõned salaseltsi liikmed mobiliseeriti sõtta. Kui enne oligi meis peadpöörivat naiivsust, siis niisugust naiivsust igatahes polnud, et mobiliseerunud ja liitriikidega ühendatud Venemaa vastu midagi saaks teha ära. Teiseltpoolt oleks olnud see abi sakslastele, kuid see ju meile veel kardetavam. Lükati kõik edasi määramata aja peale.

Oktoobrikuul 1914 oli Tsooru vallas Viru laanes viimane „Kamorra“ seltsi koosolek. Otsustati siis hakata tegutsema, kui sõda Saksa-maaga on lõppenud. Peavanem Rudolf Rätsep teatas koosolijaile, et ta vabatahtlikuna astub vene sõjaväkke, et saada ohvitseriks, et siis, kui tuleb eestlaste iseseisvusevõitlus, saaks tegutseda juhina. Läkski, kuid Eesti vabadussõja ajaks paiskas saatust ta Siberisse, kus teenis Koltshaki väes silmapaistval kohal, ja kui pärast vabadussõja lõppu tuli Vladivostoki kaudu kodumaale, siis oli keha täis haavajälgi, jala-luud jatkatud, mille eest tasuks näputäis Vene ristikesi ja rahakesi. Oli käinud läbi kuradi hammastest ja vasktorudest...

Rätsepa sõttaminekuga jäi asi enam-vähem seisma. Kuid see pidi ainult sõja lõpuni olema nii. Oldi valvel ning otsiti ajalehtedest ja igalt-poolt tähelepanuväärivaid Vene sisemise elu peegeldusi. Rudolf Rätsepast oli teateid, et ta juba õpib kas Vilno või Irkutski lipnikkude-koolis.

Siis aga juhtus midagi ootamatut.

See oli 23. veebruaril 1915. aastal, kui varahommikul kella 5 ajal piirati ümber minu kodu. Sisse astus kümmekond politseinikku, mitu sandarmit, kes Riiast kohale sõitnud, ja veel muid, ligikaudu kakskümmend inimest. Tahavad läbiotsimist toimetada. Näidaku mina kõik oma raamatud ja kirjad ette. Kõik, mis minu käekirjaga kirjutatud oli ja mida sealsamas läbi lugeda ei jõutud, võeti kaasa.

Kui läbiotsimine lõpetatud oli, kästi mind kõvasti riietuda, sest pidavat tulema Antslasse ülekuulamisele. Nii siis oligi käes, mida ammu kartsin — avalikukstulemine ja arreteerimine. Juba tundusid käegakatsutavalt lähedal vangi-

kojaseinad ja tapivedu, millest seni olin vaid lugenud. Kuid külma verd mul jätkus. Äravõetud käsikirjade ja raamatute kohta tähendasin, et need peab registreerima, sest pärast pean nad kõik saama tagasi. Sarnane tähendus ajas läbiotsijad maru.

„Küll näete, et Teie ise ei tule enam tagasi“, pööratas kohalik Tsooru valla kordnik selle peale, kusjuures ta nägu läks punaseks ametikohusest, keisrivandest ja riigiustavusest.

Teel Antsla poole püüdsid politseinikud ühteist kogu selle asja üle järele pärida, kuid keeldusin kõigest, tähendades, et küllap ma sellest

signa surnud. Sea omanikule pidanud politseiülem maksma kahjutasuks 15 rubla.

Kuid nüüd oli kartsus ees mitu vanapoolist meest. Peagi selgus, et need olid Kamorra seltsi Liinamäe osakonna liikmed, keda ma isiklikult ei tunnud. Tsooru vallast arreteeritud ei näinud kedagi, kuid teadsin, et needki ja üldse kõik Kamorra seltsi liikmed on „mobiliseeritud“.

Keskpäeval algas ülekuulamine. Selleks oli kohale sõitnud Riiaast sandarmivalitsuse ülem ise. Alguses müristas ta suure ähvarduse, kuid pärast algas vaikne küsimine ja kostmine.

Nägin isegi enda ja teiste liigete allkirju

Mõisaküla malevkonna V kompanii Nõmme rühm peale laskeharjutust 3. jaan. 1926. a.

räägin nendele, kes selle nõudmises on kompetentsed. Selle peale kordnikud jätsid mu rahule, kuid harutasid asja omavahel, mida ma muidugi kuulsin uudishimuga. Oligi seal midagi, mis mind kõvasti huvitas — nad rääkisid sellest, kuidas see asi avalikuks tuli. Mis ma sealt aga kuulsin, oli otse pöörav — äraandja on Rudolf Rätsep ise! Tohoo hullu, mis nüüd saab? Kuid taipasin, et niisuguste asjaolude juures ei maksa midagi salata. Tulgu mis tuleb!

Antslas asetati mind kartsu, sinnasamasse, mille kohta Antsla ümbruskond teab palju anekdootilisi juhtumisi. Korra oli sinna kartsu pannud Antsla politseijaoskonna ülem Polidorov hulkuva vana emise, kes kogu päeva hulkunud jaoskonna maja ümber ja löönud urri, kuni politseiülem ta lasknud ajada kartsu. Et siga naljas seal veel koledamat pilli ajanud, käskinud politseiülem talle tuua toiduks nõgeseid, mille järele

vandetöötusel. Tähendab, et kogu Rätsepa kätte koondunud kirjavahetus oli käes. Ainus tee oli — asja naljaks ajada. Püüdsin siis, niipalju kui hetkel meele tuli, asjale koomilist maiku anda, milleks vanamehele kõiksuguseid fantastilisi lapsusi ette rääkisin, mille see kõik kollasele paberile kirja pani. Tegi tublisti tööd see vanamees — kirjutas 3 suurt poognat täis.

Pärast ülekuulamist pandi juba kõik ühte ruumi. Selgus, et kõik Tsooru mehed olid asja naljaks katsunud ajada, kuna Liinamäel mehed seletanud, et allkiri neilt vallamajas vallakirjutaja poja Endel Luiga poolt välja petetud. Vahepeal kirusime ka Rätseppa, kes pidi olema äraandja, nii oli mitmel teel kõigile kinnivõetule teatavaks tehtud. Asjata oli see kirumine, sest nagu pärast selgus, polnud Rätsep selles süüdi. Langesime lihtsalt provokatsiooni ohvriks. Rätsepki oli arreteeritud Vilno sõjakoolist, kuid put-

kanud vangivagunist ära, muutnud nime Roman Rjadtsjeviks ja oli peagi teises sõjakoolis õppimas. Asi tuli niimoodi avalikuks, et Rätsep oma kirjavahetuse hooletult oma isa renditallu ära peitnud, kust selle taluomanik leidnud, mõne ustava sõbraga asja läbi uurinud ja siis kohaliku politseikordniku kätte toimetanud.

Toredat pilti pakkus mässajate transporteerimine Võrru. See oli kahekümnehobuseline killavoor. Voorimeheks politseikordnik, saksaks mässaja. Võrus peeti parajasti veebruarikuu aastalaata, kui see paraadisõit läbi tänavate vangimaja poole venis. Uudishimuline rahvas vahtis imestusega seda ennenägematut pilti.

„Ah need ongi need Tsooru mässajad,“ kuuldis ütelsi.

„Üles puua nad kõik teistele hirmuks,“ hüüti kustki.

Mõneltpoolt kõigutati mässajate aadressil rusikak.

Päris hea meel mõelda, et needsamad hüüjad ja rusikakõigutajad on praegu igatahes teadlikud Eesti vabariigi kodanikud.

Nii algas siis pikk vangipõlv. Asetati igasse numbrisse viis meest. Arreteeritud oli üldse mõnikümmend inimest, kelledest osa vabastati varem, sest kõikide kohta polnud kompromiteerivaid dokumente peale allkirja, mille aga paljud väljapetetuks ja teadmata allakirjutatuks tunnistasid. Sunnremad süüdlased, umbes 20 isikut, istusid eeluurimise all oma kolm kuud.

Alguses oli vanglas ümberkäimine toores. „Siia müüride vahele olete enese ära müüinud,“ korrati igal juhtumisel. Kuid edaspidi asjalood muutusid paremaiks. Siiski fotografeeriti iga meest kümnes küljest, võeti sõrmejäljed suurte albumite jaoks, missugune materjal vist praegu võib Riias alles olla.

Ülekuulamised kordusid igal nädalal. Et olukorraga juba harjunud olime, siis rääkisime vanamehel Opotshininile, kes ülekuulamist toimetas, päris lõbusaid lugusid, „mis vahepeal meele tulnud.“ Nii pani siis see sandarmiväe polkovnik kirja küll peatükke Eesti mütoloogiast, mis varjunimede selgitamiseks tarvilikud, küll teateid Läti Hindreku kroonikast. Ning lõpuks tahtsime talle päris tõsiselt selgeks teha, et Vene riik sõdib Saksamaaga, kuid meie olime ka sakslaste vastu, kohalikkude parunite vastu, kes Saksa riigi poole hoiavad, ja nende venelaste vastu ka, kes Balti paruneid toetavad. Et kui oligi seal mõni arusaamatus, siis kas siis meie kõiki suuri asju ajada oskame!

Et peasüüdlased kõik 16—20 aasta vanaduses olid, ei märgatud nendes juttudes sihilikkust.

Juba maikuu jõudis üle poole. Vangla õues kasvav üksik puu oli ammu juba lehtedes. Kunagi nägime sinises taevas põhja poole lendavat haneparve. Linnast kostis kõrvu hobuste kabja-

plaginat, jalutajate naeru, pargi õhtust muusikat. Oi, kui veel kord pääseksime siit, küll oskaksime elada!

See päev polnudki kaugel. 19. mail lasti kõik koju. Kuni järgneva korralduseni. Kui see trobikond vangla ukse taha pääsis, siis võis näha paanilist põgenemist igasse kanti. Ära siit pagast, muidu mõtlevad veel järele ja toovad tagasi.

Kuid jaanipäeva paigu ilmus valla mundri-mees uuesti õue. Seekord ükski ja sandarmiteta. Rääkis, et vaadake asja kust küljest tahate, aga Dvinski kindluse komandant Kurlov tahab, et teie kõik kaoksate sõjategevuse piirkonnast sinna, kus sõjaseadust pole. Ja enne ei tohi tagasi tulla, kui sõjaseadus lõppenud.

Nii oli „Kamorra“ seltsi liigetel veel kord jälleenägemine Võru linnas, maakonna politsei ootetoas. Veel pragas võim mässajad korralikult läbi ning siis saime sõidutunnistused Vologda linna, mis meile asupaigaks määratud. Sõitsime vabalt. Vaksalis oli saatmas suur uudishimulikude hulk. Muu seas ka tuttavaid vangivahte. Üks neist oli ennem õige kuri mees, tarvitas meie kohta sõimusõna „tatikas“, sellele üks poiss hüüdis rongi juba liikudes järele:

„Jumalaga, tatik-tarsi“.

Üle Liivi kubermangu piiri sõites laulsime: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm!“

Siis jõudsime Vologdasse. Kohalikele politseile oli see uus sort poliitilisi kurjategijaid — separatistid! Pandi õige kõva politsei valve alla. Seda aga pärast pehmendati.

Aegamööda valgusime Vologdast laiali. Mõned tegid päris silmapaistvat karjääri riigiameetites, kuna nende ridade kirjutaja õppis Rõbinski laevaseltsis teenides Volga jõge ja ta harusid tundma, sõitis mitu korda Tveri karjalaste maal ja kodumaalgi käis salaja paaril korral. Kuid revolutsiooni järele kõik viskasid käest omad kaunis suurepalgelised kohad ja tulid koduraale.

Võru vanglaga tuli nende ridade kirjutajal veel kord tutvust uuendada, kuid juba Venemaa uute peremeeste ja eestlaste uute vaenlaste — kommunistide vastasena.

Nii lühidalt sellest loost. Omaaegses „Tallinna Teatajas“ ja „Võru Teatajas“ ilmus selle kohta lakoonilisi teateid, et need ja need on keelatud seltsi asutamise ja sellest osavõtmise pärast maa't välja saadetud. Polnudki kellegi huvides sellest asjast noil ajal pikemalt kirjutada. Sündmusel iseenesest on vaid see tähtsust, et näitab, et meie rahva seas juba enne ilmasõda ja revolutsiooni iseseisvuse mõte oli alateadlikult valmimas, et suure venestamise kurbade tagajärgedega paralleelselt siin-seal tekkis ka aktiivsemat rahvaslust. Selle fakti kinninaelutamiseks need read ongi õigustatud. J. Jk.

Arupärimine kaitseliidu omavoli tarvitamise asjus riigikogus.

11. veebruaril s. a. esines sotsialistliku partei rühm riigikogus arupärimisega vabariigi valitusele. Sellest kirjutab „Ühendus“ 13. veebr. 1926. a. järgmist: „Arupärimise põhjendaja sms. Jonas tõi ette rikkaliku materjali, millest selgus, et meie kaitseliit on muutunud jõukama kihi organisatsiooniks, kes tuginedes sõjariistale, tarvitavad omavoli kehvikute vastu. See organisatsioon, mis sisult peaks olema riigi põhiseadusliku korra kaitsjaks, on muutunud vaenulikuks sellele korrale ja saadab korda kuulmatuid vägivaldtegusid. Kaitseliidus näib puuduvat igasugune distsipliin, millega seletatavad sagedased tapmised ja haavamised... Sotsialistid nõuavad, et sarnased nähtused kaitseliidu tegevusest kaoksid ja et see organisatsioon edaspidi omast põhikirjast mitte kõrvale ei kalduks.“

Nii süüdistajad.

18. märtsil s. a. vastab sõjaminister kindral J. Soots süüdistajale ja näitab pikemas ettekandes, et eelpoolavaldatud süüdistused on kõik tuelist võetud, et kirebust on tehtud elevant, on maalitud seinale olematu tont.

Kõige pealt väidavad süüdistajad, et ollakse ülekohtune kehvikute vastu. Selle väite tõenduseks oli arupärimises tähendatud, et Võrus roogitavat töölisi kaitseliidust välja, et Valgas ei olevat maakonnavalitsuse liikmeid-sotsialiste kaitseliitu vastu võetud, et Viljandis ei võetavat isegi reservohvitseri kaitseliitu jne. Sõjaministri vastusest selgub, et Võrus on tööpoolest üldse 31 isikut kaitseliidust välja heidetud, kuid nende hulgas on kullaseppi, õpetajaid, taluomanikke, asunikke ja ka töölisi, seega siis mitte ainult töölisi, vaid suur hulk ka teisi n. n. „jõukamaid“ mehi. Ja välja on heidetud õige mitmesugustel põhjustel, kes halva ülespidamise pärast, kes seepärast, et revolvrilt on paugutanud seal, kus seda vaja ei olnud, kes varguse, kes ühisesse väerinda kuuluvuse pärast. Mis puutub sellesse, et Valgas ei olevat maakonnavalitsuse liikmeid-sotsialiste kaitseliitu vastu võetud, siis oli seda tööpoolest võimatu teha, sest kõik kolm valitsuse liiget-sotsialisti kinnitavad ühest suust, et nad ei olevat kunagi soovi avaldanud kaitseliitu astuda. Värgisi neid muidugi kaitseliitu mobiliseerida polnud võimalik, kuna kaitseliidu põhikiri ütleb, et kaitseliitu astumine kui ka sellest välja astumine on igale Eesti kodanikule vabatahtlik. Reservohvitseride mittevastuvõtmine Viljandi malevasse on samuti täiesti tuulest, sest kõik reservohvitserid, kes soovi on avaldanud Sakalamaa malevasse astuda, on ka vastu võetud. Küll on aga üks neist juba jälle välja heidetud. See on keegi rootslane Lett, keda paluti kaitseliidust lahkuda peale seda, kui ta avalikus kohas joo-

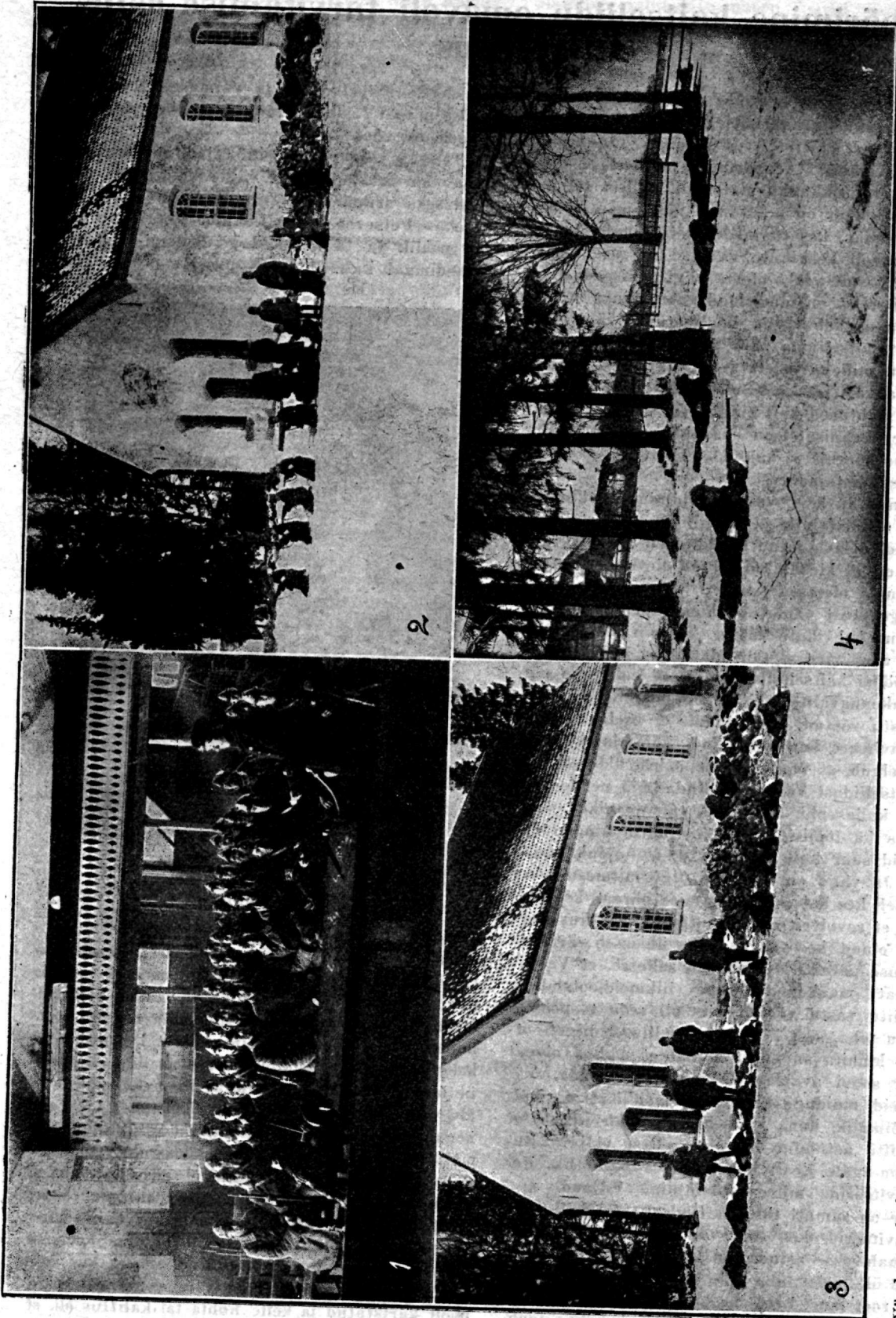
nud olekus määrtsemise ja võimudele vastuhakkamise pärast kohaliku rahukohtuniku poolt vastutusele oli võetud.

Teiseks väidavad süüdistajad, et kaitseliit saadab korda kuulmatuid vägivaldtegusid, mille tõenduseks arupärimises nimetatakse pikk rida fakte — Petseris olevat kohalik kaitseliidu maleva pealik ja ta abi kedagi Baakini peksnud, Viljandimaal kaitseliitlane püssiga teel ringi

Vändra malevkond.
Malevkonna pealik kapten P. Lilienblatt.

käies ähvardanud inimesi maha lasta, Vana Karistes ja Rannus kaitseliitlased omavoli tarvitanud ja politsei funktsioonidele vahele seganud. Nende ettetoodud süüdistuste kohta selgub sõjaministri vastusest arupärimisele, et Petseris küll keegi Baakin kaitseliidu maleva pealiku, kes aga ühtlasi ka kohaliku rahvaväe ülemaks, ja selle abi vastu rahukohtuniku ees süüdistusega on esinenud, kuid rahukohtunik on süüdistavate õigeks mõistnud ja Baakini kaebuse alusetuks tunnistanud. Mis puutub Viljandimaal püssiga inimesi ähvardavasse kaitseliitlase, siis on see täiesti liialdatud. Õige on ainult niipalju, et tähendatud kaitseliitlane sõbraga metsas jahil olles kohanud talle lapsepõlvest saadik tuntud isikut, kes mitmel korral varguse ja murdvarguse pärast kohtu poolt karistatud ja kelle kohta tal kahtlus oli, et

Vändra malevkond. 1) Pealikute kursus 10. märtsil 1926. a. materjaalosa tunnil. Seisab: instruktorkullamaa. Keskel istuvad: komp. pealikud Vechterstein ja Meit ning malevk. pealik Lillienblatt. 2) Pealikute kursus põlvete lasteasendi õppimisel. 3) Pealikute kursus lamades laadimisel 11. märtsil 1926. a. Seisavad vasakult paremale: malevk. pealik Lillienblatt, komp. pealik Meit, maleva instruktorkullamaa ja komp. pealik Vechterstein. 4) III kompanii pealikute kursus lahingu ülesannet täitmas 5. märtsil 1926. a.

see ta taskulaterna üle oli löönud. Ta soovinud tähendatud isikuga selle asja üle kõnelda, kuid see pistnud teda nähes jooksu. Siis hüüdnud ta „pea kinni, tahan sinuga rääkida!“, kuid teine

vastanud — räägi eemalt, aga ära ligi tule. See- ga lõppenudki jutt. Vana Karistes jällegi ei ole kaitseliit mingit omavoli tarvitanud, vaid kohalikkude elanikkude — masinatarvitajate ühisuse

Vändra malevkond. III kompanii pealike kursuse laskeasendite õppimisel 5. märtsil 1926. a. Keskel seisavad: maleva instruktor Kullamaa ja kompanii pealik Virkus.

Vändra malevkond. Vändra eskadroni vabariigi VIII aastapäeval paraadil. Eel: Esk. pealik res. kapten R. Tiesenhausen.

liigete vahel tekkinud tüli masina tarvitamise korra asjus ja kui see juba löömiseks muutunud, tähendanud üks ühisuse liige-kaitseliitlane, et ta kaitseliitlasi appi kutsub, kui kokku ei lepita. Sõna jäänud muidugi ainult sõnaks. Kuid sõjaminister tähendab siiski selle kohta, et „see oli taktitu, end kaitseliitlaseks nimetada ja kaitseliitlasena maksma panna“. Seda on ka kohalik maleva juht arvanud ja tähendatud rühmapealiku ametist tagandanud. Rannu kahe kaitseliitlase omavoli tarvitamise asjus selgub sõjaministri vastusest arupärimisele, et siin tõepoolest paar kaitseliitlast oma kohuste täitmisel nähtavasti pisut liig agarad on olnud. Nimelt oli neil ühe isiku kohta tekkinud arvamine, et see valepassiga üle piiri on tulnud ja olid teda palunud nendega ühes vallamaija tulla, kus kahtlustatava isiku kohta selgunud, et ta täiesti korralik Eesti kodanik, kes Randu külla oli tulnud. Vahejuhtumine likvideeriti pahameele ja lahkuti täiesti sõbralikult üksteisest. Siiski oleks tähendatud kaitseliitlased õigemini teinud, kui nad ise tegetsema hakkamise asemel parem põlitseivõimude poole oleksid pöörnud. Samal arvamisel on olnud ka kohaliku kaitseliidu üksuse juhatus ja tähendatud kaks kaitseliitlast kaitseliidust välja heitnud.

Kolmanda süüdistusena öeldakse, et kaitseliidus puuduvat igasugune distsipliin, millega olevat seletatavad sagedased tapmised ja haavamised.

See viimane süüdistus on nii põhjendamata kui vähegi endale ette võib kujutada ja kõik selle kohta arupärimises ettetoodud asjaolud on täieline vassing. Suurem osa seal nimetatud õnnetuist juhtumistest ei puutu kaitseliitu üldse mitte, vaid sootuks kõrvalisi isikuid, mõnel juhusel on keegi kõrvaline isik — mittekaitseliitlane kaitseliitlase äraolekul selle püssiga mängima hakanud ja teisi või ennast haavanud, ainult ühel juhutamisel on kaitseliitlasel endal püssi puhastamisest õnnetus olnud teist raskesti haavata.

Kõigest eelpooltoodust selgub, et seni vist küll veel kunagi ükski riigikogu rühm nii põhjendamata arupärimisega pole julenud riigikogus

esineda kui käesoleval juhtumisel. Ja seda taipasid vist arupärijad viimaks isegi, kuigi nad seda otsekoheselt välja ütelda ei julenud ja tahtnud, mida kõige paremini valgustab rkl. Jonase — arupärimise esitaja — ütetus riigikogus, et ta on arupärimise materjali ammutanud — ajalehtedest! Ei mingit ajalehtede üksikute kirjutuste kontroleerimist, ei mingit järelekuulamist, kas juhuslikus ajalehesõnumis, mis ei tea missugusel kombel on sattunud lehe veergudele, on kübetki tõtt, pisutki alust, vaid kogutakse kuude jooksul ainult kord siit, kord sealt üks kahtlustav ræake ja juba ehitataksegi nende liivaraasukeste alusele terve vägev ehitus — arupärimine riigikogus, pannakse kogu rahvas kihama, valitsusasutused asjatuid juurdlusi tegema, et lõpuks selgusele jõuda — kõik on tuulest, kõik on ainult tühi jutt. Ja siis tullakse end lihtsameelselt süütu näoilmega vabandama — ma tõin ajalehtede järgi.

Kaitseliit on ja jääb väljaspool erakondlike tülisid seisvaks organisatsiooniks, kelle ainukeseks ja peamiseks ülesandeks on kõike kodumaa hea käekäigu eest ohverdada. Kui tema mitmekümnetuhandelises peres vahest ka mõnikord leidub isik, kes ei seisa oma ülesannete kõrgusel, siis ei saa veel kive loopima tulla kogu kaitseliidu organisatsiooni peale, vaid eksinud kaitseliitlane saab oma karistuse või heidetakse kaitseliidu organisatsioonist välja. See on õiguslik kord, mis kaitseliidus alati on valitsenud ja ka edaspidi valitseb.

Kordame veel kord: Igaüks Eesti kodanik, kes end tõsiselt tahab rakendada Eesti rippumatuse ja Eesti rahvusliku vabaduse aate eest võitlemisele, on rõõmuga tervitatud meie ridades, kuulugu ta mis erakonda tahes, iga teine aga, kes igasuguste võtetega toimib Eesti riikluse õõnestamistöö, on meie veri vaenlane, kuulugu ta mistahes kilda võira hvakkihti.

Ja selle juure me jääme!

—o—

Esimesed kaitseliidu malevkondade pealike täienduskursused.

Reedel, 26. märtsil, lõppesid esimesed kaitseliidu malevkondade pealike ja nende abide täienduskursused.

Kursus algas 15. märtsil s. a. sõjaväe ühendatud õppeasutuste juures ja kestis 26. märtsini. Kursustele ilmus 39 pealikut, kes ka lõpuni kursustel püsisid. Ilmuist oli rõhuv enamus endiseid reserv-ohvitserere. Töötati suure innu ja andumusega hommikust õhtuni. Huvi loengute ja

praktiliste tööde vastu oli suur. Päevas tuli töötada 8—12 tundi.

Kursustel andsid õpetust meie paremad sõjaväelased, seltskonnategelased ja teadusemehed.

Uute ainetena, mis pealike-kursuslaste ootused ületas, olid meetodika, õpetamisoskus, (nagu seda pealikul-ohvitseril-õpetajal tarvis läheb), propaganda, rahvuslik kasvatus jne.

Pealik peab olema kasvataja, selle töö jat-

kaja, mis kool lõpetas. Meie kaitsejõudude ettevalmistamine on seega pedagoogilisele alusele nihutatud. Ja õigusega.

Olud, milledes endisel Vene väes teenival Eesti ohvitseril-pealikul tuli töötada, on ju põhjalikult muutunud. Meie peame ajaga ühes sammuma. Kaitseliit on vabatahtlik, õrn organisatsioon. Kaitseliidu pealik peab olema osav rahva, masside hingeelu tundja, et seda vabatahtlikku organisatsiooni soovitud suunas liikuma, tööle panna. Mõni üksik väärsamm võib sünnitada palju paha. Siit järeldus — kaitseliidu pealikud peavad oma ettevalmistuse, tuseduse ja muude omaduste poolest kaitseväge pealikuid ületama. Eeskuju selles asjas võiks meile Soome kaitseliit pakkuda, kus pealike ettevalmistamisele põhjapanev tähtsus antud.

Täienduskursustel võeti läbi, nii palju kui aeg seda lubas — lahing- ja rividrill, laskeasjandus, taktika, sideasjandus, gaasiasjandus, topograafia, fortifikatsioon, näiteõppus allohvitseride

õppepataljonis, tehti ekskursioone, anti praktilisi tunde jne.

Lühike kursuste aeg ei annud muidugi põhjalikke teadmisi ja praktilisi oskusi nende läbi võetud ainete kohta. Nad näitasid tee, meetodi, kuidas kohtadel edasi töötada.

Selle eesmärgi saavutasid kursused täieliselt.

Jääb soovida, et seesugused kursused jätkuksid. Sõjateadus on ju peale ilmasõja põhjalikult muutunud. Sõduri ja kaitseliitlase väljaõpe tuli rajada hoopis teistele alustele. Seda uut suuna võivad praegu reservis olevad ohvitserid, kes rõhuvas enamuses kaitseliidu pealikud, ainult täienduskursustel tundma õppida, et seda oma alluvais maksma panna. **Kursuslane.**

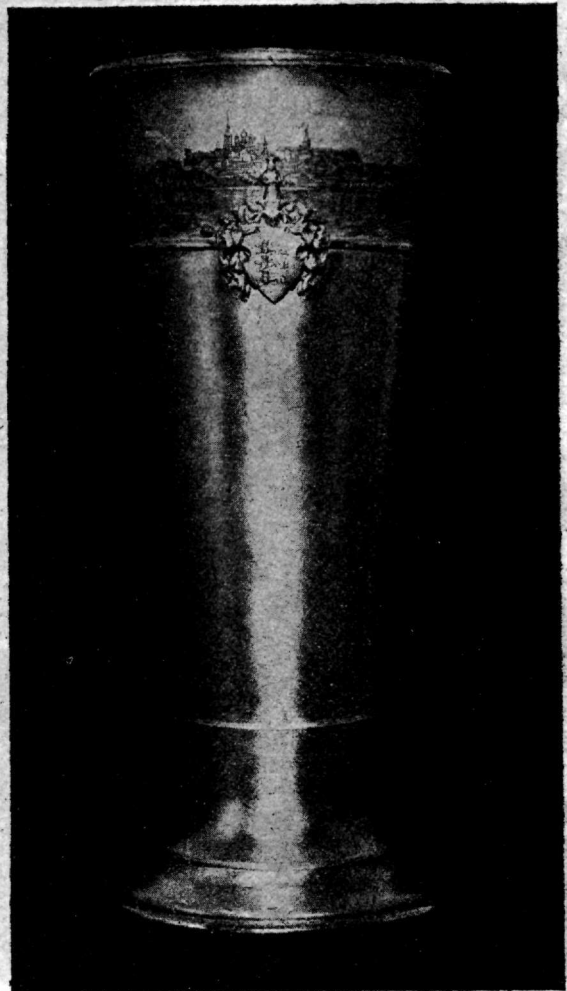
Toimetuse järeldärmkus. Ruumi puudusel pidi täielikum kursuste kirjeldus välja jääma ja ilmub järgmises „Kaitse Kodu!“ numbris.

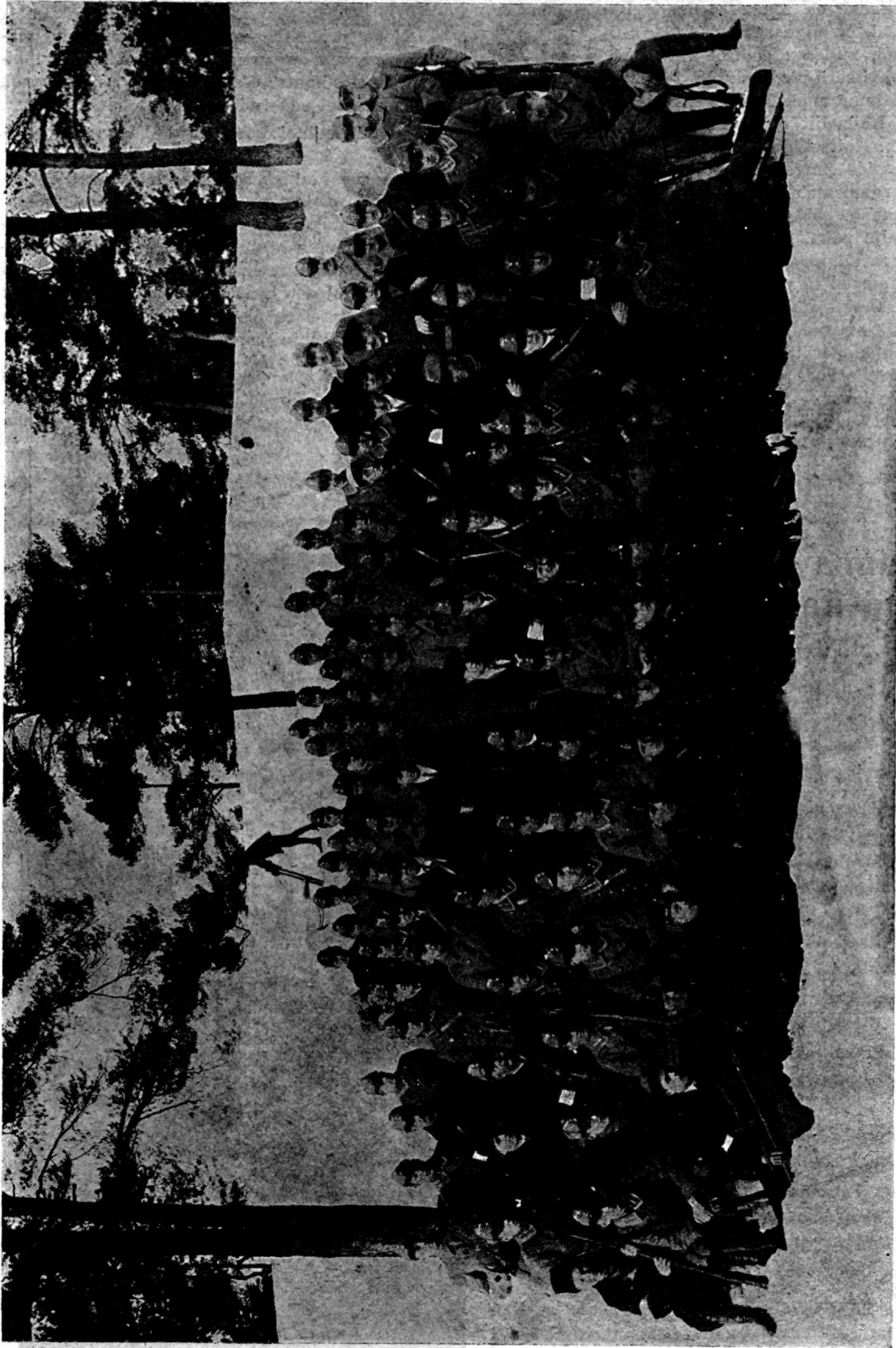
Tallinna linna rändav auhind kaitseliidu spordivõistlustele.

Kui kaitseliit läinud suvel Tallinnas suuremad spordivõistlused murdmaa jooksus korraldas, siis pöördi Tallinna linnavalitsuse poole palvega, et ka linn ühe rändava auhinna kaitseliidu sportlike võistluste jaoks määraks. See küsimus oli hiljem linnavalitsuses arutusel ja tähendatud otstarbeks määrati 25.000 mk.

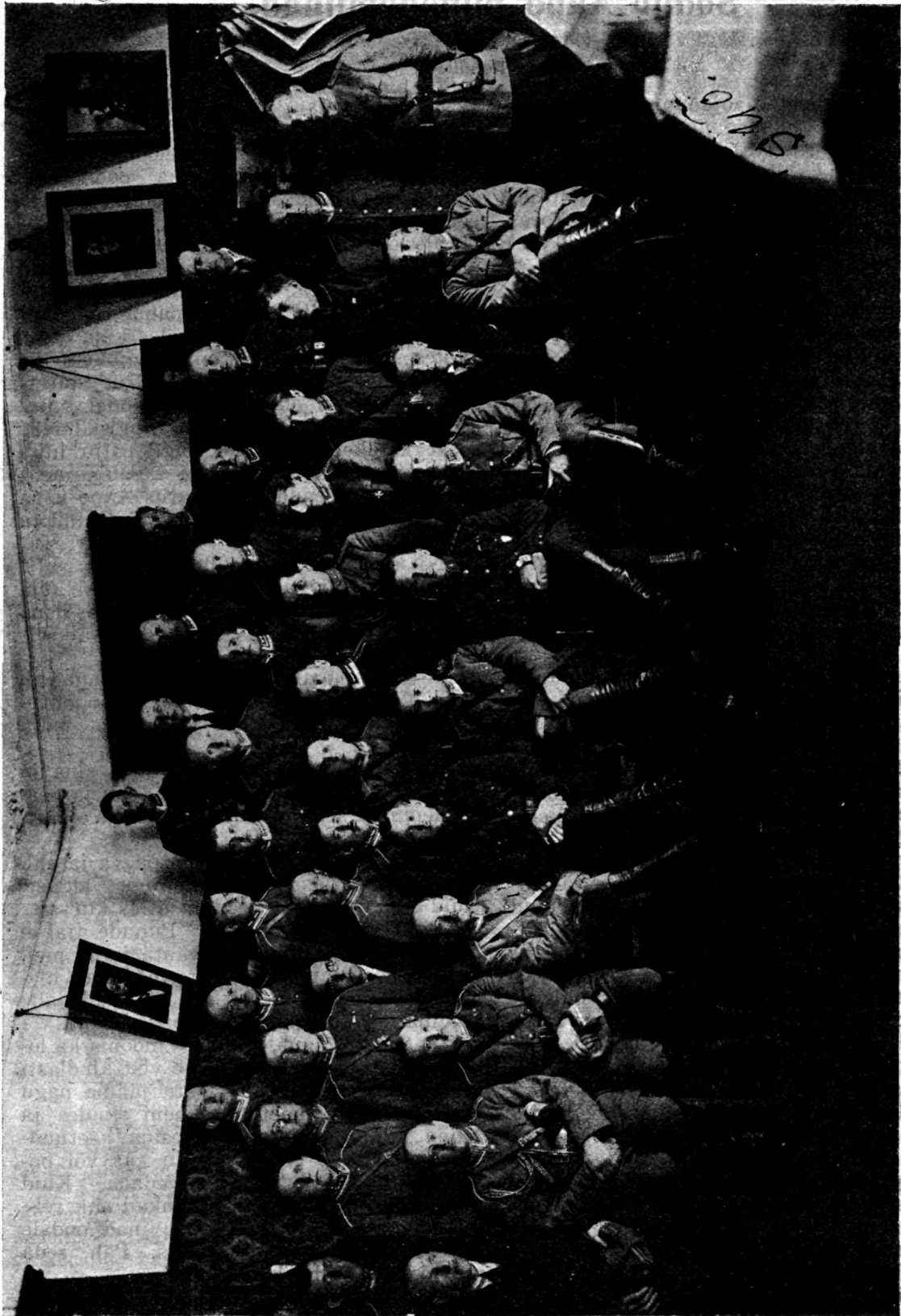
Nüüd on auhind valmis ja ta anti 17. märtsil s. a. linnavalitsuse esitaja ln. hra Kullerkupp'i poolt kaitseliidu keskjuhatusse üle. Keskjuhatus nimel avaldas kaitseliidu ülem kol. J. Roska Tallinna linnavalitsusele südamlikku tänu kalli annetuse eest ja avaldas kindlat usku, et kaitseliit, eriti Tallinna malev, alati kõige tihedamas kontaktis Tallinna elanikkude ja nende esitajatega töötab.

Auhind kujutab endast suurt, seest kullatud hõbekarikat, mille ülemisele veerule sisse on pressitud Tallinna linna kujutus mere poolt vaadatuna ühes merelahega, millel purjekad hõljuvad. Kujutuse alumisele äärele on kinnitatud Tallinna linna vapp.

Tallinna mereva jaopealikute kursuste lõpetajad.

Esimesed kaitseliidu malevkondade pealkute täienduskursused 15.—26. märtsini 1926. a.
Kesk- kaitseliidu ülem kōlonel J. Roska, temast vasakul kaitseliidu staabi ülem kol. leitn. J. Vende, paremal kursuste juhataja kaitseliidu staabi I osak. pealik kapten H. Freiberg.

Sõdur Aapo pühademunad.

Ülestõusmispühade sõjaveste.

Karl Rennit.

Järjest vaheldus sõjaõnn. Kord valdasid punased Nihu mäe ja ühes sellega ka põldude vahele laiali pillatud Tiksi küla, siis punnitasid jälle meie väed jõudu ning võtsid oma kaitse alla need kohad. Nii oli juba kolm-neli korda vaheldunud ja keegi ei võinud teada, kas need positsioonid veel ei vahetu niiviisi käest kätte.

Muide oli sõjaelu mõlemal pool kaunis vagune, oodati vägede koondumist, et alata suurejoonelisi pealetungimisi. Ainult Tiksi küla elanikud tundsid hirmu ja paha oma küla kahepaiksest seisukorrast. Ei teadnud, kumb väerind lõpulikult võidab, ja sellega ei tohtinud täit usaldust kummagi vastu avaldada. Juhtus mõnigi kord nii, et magama heites usaldasid tiksilased oma saatuse punaste hoole, kuid ärgates istusid vallamajas juba valged. Ja ei läinudki üle paari päeva, kui sealsamas jälle punased lugesid oma rekvisitsiooni ja konfiskeerimise aruandeid. Peeti isegi küla tribunaali ja Sasto Kustas lahutati oma naisest, sest see ei annud oma mehele kunagi rahu.

Tiksilased olid väga hästi harjunud kuulipilduja vingumisega ja ei teinud sellest väljagi, kui need küla etteotsa üles seati ja vaenlast sihtima hakati. Sõjaga käsikäes kasvades olid nad unustanud osalt oma kartuse ja võisid kaunis rahulikult magada palava võitluse ajal. Seda hellitust ehk lubas neile sõja seisukord, kus ainult püssi ja kuulipilduja rahe suuremat osa mängis, kuna kummalegi poole väerindade taha koondatud kahurid veel polnud omi suid avanud.

Peapositsioon oli külast kaks kilomeetrit eemal, just Nihu mäe taga, millega ka seletatav küla puutumatus. Seal põiklesid kaitsekraavid mägises maaihus nagu laiad haavad. Kordamisi katsus kumbki pool Nihu mäe tippu vallata, et sealt head, avarduvat seisukohta luua, kuid see aeti nii ühelt kui teiselt poolt nurja. Seepärast jäi see mägi kahe võitleva väerinna vahele.

Nii oli möödunud kaks-kolm nädalat ja peagi märgati Nihu mäe serval lume sulamist. Lähenes kevad. Must muld surus oma turja lume alt välja ning varesed hädaldasid vindunud puu raagudel. Aga kuulipilduja tulele oli see ükskõik — kas ees jääväli, lumi või must muld. Ainult sõdurite südamed täitusid sellest osasamisega ja nad murdsid esimesed nupp-paju

oksakesed rinda ja kübara külge kinnitamiseks.

Et sõjakära tõsisemat iseloomu ei kannud ja oli enam manöövriski oodatavale suurele võitlusele, siis ei tundud ka sõdurid selle vastu suurt huvi. Nad mängisid lõbusalt lõõtspilli ja küla valdamisel katsuti vallamajas isegi omavahelisi tantsuõhtuid korraldada. Seal oligi sõdur Aapo tuttavaks saanud Tiksi küla kenama tüdrukuga, Kaarlsepa Leeniga, kes elas küla otsas väikeses majakeses ja oma õmblustööga isa anumate meisterdamisele lisa muretses. Seepärast oli Aapol ja mõnel teisel sõduril, kes ka endale küla nugissilmade seast kallikesed leidnud, õige palju huvi küla seisukorra vastu. Kui vaenlane neilt selle tagasi võtnud oli, muutus Aapo üsna kurvaks, sest algas jälle rida päevi, mil ta Leenit ei näinud.

Nii saabusid munapühad.

Sel ajal oli vaenlane jälle Tiksi küla oma võimusse saanud ja Aapo vandus üsna kurjasti. Teda kuulas Singi Oskar vaikselt ja ütles siis:

— Jah, pagana paha, pagana paha, nii kena oleks mul Niinaga olnud veeta õhtu-poolikut mune tikseldes ja pehmet nalja sünnitades.

— Sõber, meie jõud on väike, sina ja mina — meie ei suuda midagi teha ja peame leppima selle neetud olukorraga — ütles Aapo vihaselt.

— Ootame, pühi on kolm päeva ja ehk teeme vaheajal mõne lahinguga algust. Kuid Aapo raputas pead ja ütles kurvalt:

— Ei, ma ei usu seda. Pühade ajal ei liiguta keegi kuulipilduja vänta ja nii meil kui sealpool katsutakse õige mõnusalt magada. Pärast pühi, noh siis saab ehk jälle madinat ja kuuleme ka kahurite häält.

— Sul on õigus, Aapo, — möönis ka lõpuks Oskar. — See asi läheb vist kindlasti nii ja meie peame munadeta jääma nagu keset merd ja ometi on Leeni sinule ja Niina minule neid mõne tosina keetnud värvinud, mille peale võiksin kas või pahema kõrva vastu kihla vedada. Kuid mine too nüüd nad ära! Vankad ehk rek-vireerivad ja konfiskeerivad nad endale esimese püha hommikueineks. Päh, seda ma tõesti ei taha kannatada!

Ja Oskar virutas rusikaga vastu lauda nii vihaselt, et teisedki sõdurid sellele tähelepanu pöörsid ja küsitelid:

— Mis Ossil viga on, et paugutab kui sihtmeister?

Aga kumbki ei lausunud sellest sõnagi, sest nende seisukord oleks kaaslaste seas mõnegi nalja esile kutsunud. Kuid ilma selletagi teadsid teised, milles asi seisis, ja pilgutasiid naerdes üksteisele silmi. Siis lendas siit-sealt mõnesid naljavilksatusi, nagu:

— Aapole olla kana Tiksi külla munad munenud, kuid kogemata koha ära vahetanud ja oma anni punakaardi kiivrisse poetanud.

Või jälle:

— Näete, kuidas Ossi kartulit õgib, nagu oleks see Niina pühademuna!

Ja veel:

— Nüüd ei saa vaesekesed kogu pühade ajal rahu, sest silmi ees udulevad Niina ja Leeni, kes aga — võib olla — pu-

siiski ei ütleks nad veel lõpulikult ära, la-seksid teistel harutleda ja mõtelda, sest see teeb asja huvitavamaks ning salapärasemaks.

Nii mõtlesid Aapo ja Oskar ja ootasid, kuni kuu kiil taevasse tõusis. Oli vähe külmetanud ja lume õhuke si liblesid hebeles aegamisi alla. See oli ikka nii, et päeval sulatas, õhtul külmetas, nagu kevade hakul harilikult. Nad vaatasid oma revolvruid järele ja läksid tähelepanemata sõdurite jõugust kaugemale. Nihu mäe kingul peatas neid vahisõdur ja küsis:

— Kuhu nüüd nii hilja?

— Läheme metsa ääre, toome mõned kuused, see annab rohkem pühade lõhna ja ilmet, — ütles Aapo ja nad pöörasidki näiliselt metsa poole.

Kui aga vahisõdur pimedusse kadus, võtsid nad suuna Tiksi küla poole. Nende

Kas olete juba „Kaitse Kodul“ järgmise veerandaasta peale tellinud? Kui mitte, tehke seda kohe!

nastele poistele omad magusad huuled pühade suudluseks prunti kaanavad ja meie Aapo ning Ossi asemel peavad leppima mõne pilusilmalise hiinlase või tõmmuvarelise kirgiisiga.

Aapo ja Oskar neelatasid need pisted kannatlikult alla. Kui aga pühade õhtu saabus ja vähe lund kahutama hakkas, ütles Aapo Oskarile:

— Aga tead, vennas, ma tahan siiski pühadeks mune tuua!

— Oo! — imestas Ossi ja vaatas küsivalt sõbra otsa. — Kuidas sa mõtled...?

— Õige lihtsalt, — ütles Aapo järsku, — lähen Tiksi külla ja asi on lõpetatud. Oskari nägu muutus imestusest pikaks. Ta mõtles mõne viivu, patsutas siis sõbrale õlale ja ütles:

— Kui ma sind ei sega, siis tahaksin meeledli sinuga ühes minna.

— Tõesti, mõtled sa nii?

— Täiesti, oled sa aga nõus?

— Oleme rääkinud, sah kämmal ja poeme munade järele.

See oli otsekoheselt kõneldud plaan. Mõlemad olid julged mehed, ja see käik pakkus ühtpidi lõbu, teisiti võisid nad tagasi tules ka sõpradele mune anda. Kui need imestaksid selle üle, ei lausuks nad sõnagi omast retkist, ainult naerataksid ja laseksid kaassõdureil aegamisi niite harutada, kuni nad ehk kõik taipaksid. Ja

taha jäi Nihu mäe lage kuppel nagu poole-nisti maa sees lamav hiigla muna. Jalgade all krõbises jääkirm. Kaugemal hargnes metsasiir. Nad läksid mööda suurt kraavikallast, mida palistasid kummalgi pool madalad põõsad. Nii kõndisid nad ligi pool tundi. Siis osutas Aapo sõrmega ettepoole ja ütles:

— Küla peaks umbes seal olema.

— Pagana pime, ei näe midagi ees. Ega me eksinud pole?

— Ma usun kindlasti — ei. Ootame kuni kuu välja tuleb.

Möödus vaevalt pool tundi, kui kuu ees pilved hõredaks löid ja lai valgus üle väljade lõikles. Mõlemad mehed varjasid end põõsaste varju.

— Tõesti, näe seal! — hüüdis Oskar tasakesi ja näitas mõnesaja sülla kaugusel asuvale majahütile. — Ma tunnen: see on sepikoda ja kui meie sealt mööda oleme, paistavad küla hooned. Praegu varjavad põõsaringid neid meie eest. Nüüd võin ma pinnast peast sinna teed leida.

Jälle vajus kuusõõrik pilvekühmu taha ja teenäitajaks jäi ainult valendav lumi. See oli paras juhus külla hiilimiseks. Nad läksid sepikoja tagant ringi ja seisisid küla esimeste hoonete vahel. Nüüd muutusid nad äärmiselt ettevaatlikuks. Vallamajast kostis lõõtspilli tiriliirutavaid helisid. Tanumad olid tühjad. Kõik pühadeõiselt

vaikne. Ainult vallamaja aknad kirendasid valguses ja aegajalt avati seal uks, kust kostis välja öösse tugev lõõtspilli mängutoon. Siis vaikis see.

Nad seisatasid küla platsi keskel, kus oli ka kaev.

— Vaata, Ossi, — ütles Aapo, — kell on praegu kümme läbi. Sa lähed nüüd Niina poole, mina aga Leenile külla; vaata, et oled punkt kell kaks siin tagasi. Aga ära sa unusta mune kaasa võtmast, teeme sellega üllatust.

— Hüva, kell kaks ootan sind siin munaseljatäiega.

Nad lahkusid. Aapo läks aia äärt mööda edasi ja seisis peagi väikese majakese ees. Aknad olid pimedad. Ta kobistas ukse taga ning koputas. Seest kuulus krabinat. Keegi tõusis üles ja küsitles:

— Kes seal on?

See oli Leeni hääl. Aapo tahtis natuke vingerpussi mängida ja ütles kurguhäälega:

— Mina, see pikk kirgiis, kes sind, ilus laps, tähele pannud on.

— Oh jumal! — kilgatas sees naisterahva hääl.

— Tehke lahti, tehke... ütles Aapo veel võõralt, ise peaaegu naerule turtsatamas.

— Ma ei või, kedagi pole kodus, võtit pole...

— Tee lahti, Leenikene, — ütles siis Aapo harilikul häälel ja toast kostis imestanud hüüe. Oli kuulda kahinat, tool kukkus ümber ja siis avati uks.

— Sina, Aapo! — ütles naine rõõmuärevusega.

Aapo surus Leenikese kätt ning ütles venitavalt ning kuivalt:

— Ma tulin sinu poole mune otsima, ega sa muidugi ei pahanda?

— Neid on sulle enam kui kaks tosinat, kui tahad, võta kõik!

Nad ei süüdanud tuld kartuses, et juhuslik läbi akna nägija võiks ära tunda munapühade õige külalise ja ootamatult vahisõdureid kaela saata. Muidugi oleks siis see naljakas munade retk pahasti lõppenud ja Aapo oleks oma julgust pidanud proovima püssiraudade ees. Ja nii oli ka teisiti parem istuda, jutelda, Leeni värisev käsi Aapo pihus. Jah, päris vaikideski oli hea istuda, meele tuletada ühiseid tantsuõhtuid vallamajas ja veel muud niisugust. Paberossi tule ots hõõgus Aapo suus ja suitsupilved keerutasid nägematult ümber pea.

See oli tõesti mõnus öö ja lõpujatkuna pidid sellest ka lahingukaaslased mõned

munapooled endale saama. Aapo tundis enda igati rahuldatuna ja ütles Leenile:

— Ma tahan sind ka veel mõni teine kord niiviisi külastada.

Kuid naine pani keelavalt oma käe tema õlale ja sosistas tasakesi:

— Ma ei taha seda. Tean, millise hädaohu sellega endale kaela tõmbad ja ma ei taha sugugi sinu surmas kaassüüdlaseks saada. Luba mulle, et sa enam ilmaski sarnast julgusretki ette ei võta ja ootad kuni kord sõda lõpeb. Siis pole mul selle vastu midagi, kui sa mulle külla tuled.

— Mhm... Seda võiks ka teisiti lahendada. Ma usun — varsti vallatakse Tiksiküla jälle tagasi ja siis võime ka mõned koosviibimise silmapilgud endile lubada ning lõpuks peab ometi võit meile kalduma, sest oleme aate eest väljas ja kui kord rahuingel tiibadega maad puudutab ja veel mõni kuul teed mu südamesse pole leidnud, siis, ma usun, võiksin... noh, kuidas nüüd öelda?... mõistad?

Leeni punastas ja mõistis. Tal ei olnud selle vastu midagi, kui see nägus sõdur, kelle kaelust ehtisid ka kummalgi pool kaks tärnikest — nii öelda: tema järelle oma käed oleks sirutanud ja sõrmsegi sõrme surunud. See oli ikka tema salajane unistus olnud, kuid see neetud sõjahing puistas kõik mõisted ja ihaldused segi. Kuid seesama oli ka neid kokku juhtinud, teine teiselt poolt maakonna karest ja ilma kuulipilduja raginata ja püssitikkude läigatusteta oleksid nad vaevalt kunagi üksteist kohanud. Nii oli see sõda: köitis ja lahutas, arendas niidi lõngu lahti, kuid ei keelnud neid ka sõlmida.

Nii edenes peatselt öö ja Aapo nägi tikulegil kella osuteid kahele libisevat. Leeni täitis ta taskud munadega ja Aapo tundis nende rohkust oma keha ümber. Siis oli jumalagajätmine, käepigistus, veel mõned headsoovivad sõnad ning Aapo hiilis küla kaevu kohale, kus ta Oskarit pidi ootama.

Oli valgemaks läinud. Pilveturjad olid kaugele vajunud ja kuu nägu rippus tõsiselt otse metsa ladvus. Liigne valgus sünnitas Aapole pahameelt, sest kergesti oleks võidud teda või Oskarit kuidagi näha. Seepärast litsus ta end vastu aeda ja ootas juba enam kui veerand tundi. Kuid Oskar ei tulnud. Kas oli temaga midagi halba juhtunud? Oli ehk punaste kätte sattunud ja vangi võetud?

Asjata hiilisid sarnased mõtted Aapole pähe. Ta püüdis neid kõrvaldada, kuid ikka asusid need kindlamini tema tunnetesse. Püüdes küll neid tagasi tõrjuda väi-

tega, et punased veel vallamajas lõbutseid ja midagi ärevat polnud märgata, mis Oskari kinnipüüdmisel kindlasti oleks avaldunud, kuid siiski ei suutnud ta sellega oma kahtlust rahuldada. Ta oli oodanud juba pool tundi, võib olla enamgi ja ta endagi seisukord muutus valguse suurenemisega hädaohtlikuks. Püüdes ükskõikne ja külmavereline olla, kuulatas ta vallamajast kostvaid lõõtsapilli helisid.

Väljas kostsid tanksaabaste rasked kolksatused ja siis vaikis äkki pilliviis. Uksed virutati lahti, inimesed tulid välja. Kisendati, kriisati, vannuti ja mõned joobnud sõdurid tulid kaevu ääre. Aapo seisukoht muutus hädaohtlikuks. Ta ei võinud endale enam peidukohta valida, vaid katsumus end varjata ainult vastu aeda surumisega. Kuid oli liig valge. Üks joobnud sõdur märkas siiski Aapot ja küsis Vene keele murdes:

— Oota, ka mul on revolver taskus. Tahan neile mälestust järele jätta.

Kuid õnnetuseks märkas ta, et Leeni oli munad revolvrile peale toppinud. Punased nägid mõlemaid mehi nõutumalt seismas ja lähenesid poolringis. Aapo kirrus ja tahtis taskust revolverit kätte saada, mis aga korda ei läinud.

— Pistame jooksma! — andis Oskar nõu.

— Oota, oota, meie seisame juba praegu tervelt. Kui õige aeg tuleb, siis paneme liduma. Aga otse nende põõsaste juure.

Punased olid lähenenud paarkümmend sammu ja seisid neist vaevalt kolmkümmend sülda kaugel. Aapo hakkas taskust mune välja loopima, et revolverit kätte saada. Ta viskas need punaste poole. Kuuvalguses oli kõik selgesti näha. Aga Aapo munadepildumisel oli veel imelik ta-

Eks ole!

Igaüks „Kaitse Kodu!“ lugeja tarvitab lihavõtte pühade aega vähemalt ühe uue „Kaitse Kodu!“ tellija juurevõitmiseks!

Eks ole!

— Seltsimees, mida sa seal konutad? Tahad viina, tantsida?

— Ootan kedagi — vastas Aapo kaunis rahulikult.

— Ah-haa, naist? Ma tean, too ta parem meie seltsi, kurat... Ta laiutas kättega ja lähenes. Aapo tegi tahtmatult mõned taganevad sammud. Läheneja jäi seisma, vaatas talle otsa ja tunnistas riideid, mis andsid väga hästi tunnistuse ta päritolust. Seda nähes kisendas ta äkki:

— Seltsimehed, vaadake, valge kuradihing on siia hiilinud!

Kõik tungisid segamini lähemale. Aapo taandus. Üks sõdur kiskus taskust revolveri välja ja laskis mõned paugud. Kuid ta käsi värises liiati joodud viinast ning kuulid vingusid Aapost kaugelt mööda. Seisukord muutus iga silmapilguga kriitilisemaks. Jälle kostsid revolveripaugud, kuid nüüd teiselt poolt. Aapo arvas, et ta on ümber piiratud, kuid omaks imestuseks nägi ta punaväelasi kaevu juure jooksvat. Siis tormas Oskar teist tänavat mööda Aapo juure, seljas suur kott, mida üle õla vasaku käega kinni hoidis. Parema sihtis ta revolverit ja laskis järjest oma kuus pauku välja.

— Neetud asi, kuulid on otsas, nüüd põgeneme! sosistas ta Aapole.

gajärg. Vaevalt olid punased näinud endi poole kirjuid pühademune lendavat, kui jooksma pistsid. Just siis sai ka Aapo oma revolveri kätte ja sihtis mitmed kuulid jooksjatele järele. Ja siis olid nad kümne minuti jooksu järele külast kaugel põõsaste varjus. Mõlemad lõõtsutasid ja astusid vähe aeglasemalt edasi.

Aapo pead täitsid naljakad mõtted. Mispärast olid punased jooksma pistnud, kui ta oma pühademune pildus. Kui ta seda Oskarilt küsis, hakkas see täie häälega naerma ning ütles:

— Sa ei mõista siis veel seda? Ähäh! See on ju nii lihtne. Nad arvasid lihtsalt, et sa granaate nende poole loobid ja see pärast oligi see kabuhirm. Aga ma ütlen, Aapo, naljakamat pole mul veel kogu elu ajal juhtunud.

— Tõesti, sul on õigus! Ja mina mõtlesin kogu aeg seda. Kuid nüüd seleta, kuhu sa nii kauaks jäid ja mispärast õigel ajal kaevuplatsile ei tulnud?

— See on lühike lugu — sõnas Oskar. — Mul ärkas äkki tahe palju mune korjata ja käisin selle tõttu peaaegu kõik külaelanikud läbi. Niina saatis mind ja selle tõttu oli ka and õige rohke — nagu sa ise näed.

— Kus, siin kotis? — imestas Aapo sõbra seljas poolevakalist kotti nähes.

— No jah. Mul polnud paremat panipaika ja kõik ei mahtunud taskutesse. Selle tõttu pidin valima selle koti, kuid ma usun, et jooksu ajal neist siiski osa purunes. Kuid olgu, nüüd jagame ka kaaslastele pühadesaaki.

Nad pöörsid kraavikaldalt üle lumise nurme ja seisid varsti kaaslaste keskel, kes neid imestanult vastu võtsid. Kui aga Oskar oma munakoti avas, polnud enam hämmingul piiri. Kuid nad ei lausunud kumbki sõna oma isevärki munaderetkist, vaikisid ja naeratlesid küsijaile vastu. Ent ometi saadi roodus see lugu teada ja sellest alates ei nimetatud Aapot mitte kunagi teisiti kui „Tiksiküla pommipilduja“.

Sellest on aastaid möödunud. Sõda vaikus, taper taoti adraks ja sõdurid valgsid laiali loova töö kallale. Aapo asus Tiksiküllal elama, õngitses lähema mõisa küljest endale sõdurimaaosa ja tema tubli perenaine on Leeni. Oskar on neile naaber oma Niinaga. Aga vahel külastavad nad vastastikku üksteist ja siis libiseb mälestusi sõjast ja ka sellest munadeloost. Aapo aga kummardub Leeni lähedale ja ütleb:

— Kas ma ei arvanud öieti, kui tol ööl ütlesin, et kui rahuingel kord tiibadega maad puudutab ja veel mõni kuul mu südamesse teed pole leidnud, siis . . . noh kuidas nüüd ütelda? . . . mõistad? . . .

Leeni laseb õnnelikult silmad poolkinni vajuda ja naeratab.

II 1926.

Skoutism Ungaris.

Kirjutanud J. Ispánovits, keskkooli direktor ja skoutide rühma pealik.

Skoutism on juba suutnud laiali laguneda kõigi haritud rahvaste juures maailmas. Ungari skoutismi liikumisel ei puudu oma ajalugu.

Ungari on olnud 1000 aastat vahipostina, vahisilmana või skoudina Euroopale, kaitstes ida-lääne poolt tõusvate alaliste tormipilvede eest. (Türklaste, tatarlaste pealetungimine). Ungari rahvas, nii ka tema juhtides, on alati olnud rüütlilik skoutismi vaim, mille abil neil õnnestunud on lõpule viia mitmed suured ülesanded. Püha István ja Püha László kuningad, Hunyadi János, asevalitseja, Bocskay ja Bethlen Transilvaania vürstid, Schéchényi ja Deak, suured isamaalased olid kõik skoutismi hinge, vaimu kujutavad suurused.

Selle pärandatud skoudi vaimu järele on meil praegu veel suurem vajadus kui kunagi varemalt. Oleviku ja tuleviku suurte ülesannete jaoks on meil vaja palju — palju juhtivaid üksusi, palju õiglaselt mõtlejaid päid, töötajaid ja . . . isamaa-armastajaid. Skoutism peab meile selleks abiks olema, kes Ungari noortsugu selle kutsule ette valmistaks.

Skoutismi kodumaa on Inglismaa. Ungari skoutism on endale eeskujuks võtnud Inglise oma, üle võttes sealseid kombed ja seadused.

Skoutismi liikumisega tehti algust Ungaris juba 1909. aastal, kuid täieline skoutismi liikumine sai laiemad piirid alles 1913. aastal. Üksteise järele tõusid ellu rühmad, milledest kaks liiki välja arenes: kooli- ja ühinguterühmad. Ungari skoutismi liikumist takistas suuresti 1914. a. lahtipuhkenud maailmasõda, kuid siiski see ei suutnud täielikult teda kuristikku juhtida.

Rühmad võisteldes üksteisega astusid omavalitsuslike ja sõjaliste asutuste teenistusse. Kiiduväärt tööd näitasid nad üles päästeühingutes (seltsides), haavatute eksporteerimises, kiirabiandmise juures jne.

Rumeenlaste sissetungimise järele 1916. a. andsid nad kõige suuremat abi Transilvaaniast põgenevatele, koduta inimestele. Öösel-päeval, vahetpidamatta tegid nad tööd kaaskodanike aidates. Jooki — toitu jagades, juhtisid ärapäastetuid, asju vedades vankril või käe otsas. Kõige suurema innuga ja kõige suurema ligemismastusega täitsid nad oma kohustusi, täites sellega ühiselt ka skoutismi seadust: skout — kus võib — seal aitab.

Maailmasõja ajal kutsuti suurem osa skoutide juhte sõjaväkke teenima, nii et skoutlik liikumine ähvardas täiesti ilma juhtideta jääda. Kuid sellegi peale vaatamata ei kadunud skoutlik liikumine, sest koju jäänud noored võtsid oma kätte asjaajamise ja päästsid selle ühingu tuleviku tarvis. See tuleproov on näidanud, et Ungari skoutism on suutnud tugevaid juuri ajada ja on eluvõimeline.

Peale sõda tahtsid Károlyi ja kommunistide valitsused skoutismi mõtet oma kasuks ära tarvitada, kuid see ei läinud neile korda. Liikumise algupärast hinge, vaimu ei suutnud nad mitte surnuks nottida.

Enamlaste langemise järele 21. sept. 1919. a. kutsuti ellu „Ungari skoutide liit“, kes sellest ajast peale juhib ja arendab Ungari skoutismi liikumist.

Ungari skoutismi praeguse seisukorra üle luban lähemas tulevikus paar rida kirjutada.

Petseri maleva tekkimine ja arenemine 1919.—1926.

Maleva aastapäevaks 29. märtsil 1926.

Petserimaa olud erinevad nii mõneski asjas Sise-Eesti olukorrast. Juba elanikkude rahvuslik koosseis on kirjum kui kuski Eestis — siin elab läbiseigi Petseri eestlasi (setud), venelasi, sise-

Major K. Soo, Petseri maleva pealik

maalt pärit eestlasi ja lätlasi. Rahva hariduslik tasapind, samuti ka ainealine seisukord pakub äärmiselt kirjut, ebaühtlast pilti. Seltskondlik tegevus sarnase mitmekesise rahvamassi hulgas pörkab iga sammu peal takistuste vastu, millistest mujal Eestis aimu ei ole. Ka kaitseliidu arenemine on Petserimaal käinud oma erirada: teda ei kutsunud ellu ega kanna elanikkude enamuse spontaanne jõud, vaid vähemuse, enam arenenud ja riiklikult mõtleja elemendi tuline isamaalsus ja järjekindel visa töö riigi ustava elemendi kogumise ja kasvatamise alal.

Kaitseliidu tekkimine Petserimaal ulatub 1919. aastasse: asutati 4 iseseisvat kaitseliidu jaoskonda Petseris, Pankjavitsas, Irboskas ja Värskas (Lobodka). Maakonna kaitseliidu esimeseks ülemaks oli Petseri rahvaväe ülem kapten Ploomipuu, tema järeltulijateks olid: 1922. a. augustikuust alates kapten Altpere ja septembrist 1923. a. major K. Soo — praegune maleva pealik ja rahvaväe ülem. Peab tunnistama, et kaitseliidu olemasolu 1919.—1924. a. sügiseni kandis puht-vormilist kui mitte passiivset ilmet, oli olemas nõnda ütelda enam paberi peal kui tegelikult

elus: terve maakonna peale olid vaid mõned relvad välja antud. Vähene kaitseliitlaste arv oli tingitud jällegi Petserimaa iseäraldustest: tuli talitada ettevaatlikult, et relvad ei satuks ebaus-tavatesse kätte, sest piiriäärsetes valdades asus suuremal arvul riigivastast elementi. Ka oli tol ajal Petseri maakond igasuguste juhusteotsijate ja spekulantide tallermaaks ja Eldoradoks, kus töötas hulk piiripunkte. Üldiselt puudus tol aja-järgul kaitseliidu arenemisloos igasugune hoog.

1924. a. suvel ja sügisel tundus piiriäärset Petserimaal teatud helevust riigivastase elemendi keskel; selgus, et Petserimaal tegutsesid Heide-manni aktiivsemad käsilased — arusaadav, et nende vangistamine augustikuus 1924. a. riigi-vastaste read segi paiskas. Ühtlasi sai riiklikult

Ohv. as. Villem Tamberg,
Värskas malevkonna pealik.

Sünd. 7. mail 1893. a. Harju maakonnas, Kehkna vallas. Teeninud Vene sõjaväes ratsav. allohvitserina. Eesti vabadussõjast algusest kuni lõpuni I ratsarügemendiga osa võtnud. Hea ja korraliku teenistuse kohuste täitmise ja teenistuse tundmise eest ülenõudatud ohvitseri asetäitjaks. Ülenõudatud vahvuse eest annetatud II liigi 3. järgu vabadusrist. Peale vabadusristi omab Vene sõjaväest III ja IV järgu Georgi ristid. Petserimaa kaitseliidu organiseerimise algpäevilt kaitseliidus tegev kaitseliitlasena, kompanii pealikuks, ja 20. jaan. s. a. Värskas malevkonna pealikuks kinnitatud.

mõttelejale elemendile selgeks, et tarvis on unest virguda ja olla valvel olemasolu eest. II diviisi ülema poolt saadud juhtnõuete järele kutsus 29. septembril 1924. a. kohalik rahvaväe ja kaitseliidu ülem major K. Soo rahvaväe staapi 4 meest kohalike tuntumate seltskonnategelaste hulgast ühisele salajasele nõupidamisele riigitruu kodanikkude omakaitse organiseerimise asjus. Major Soo selgitas koosolijatele kaitseliidu tähtsust meie riigi ja kodanikkude julgeoleku kaitses ja

rõhutas tungivat vajadust asutada esialgu Petseri linnas vabatahtlike kaitseliitlaste rühm, milline koosneks täiesti riigiustavatest meestest, kes valmis oleksid igal ajal välja astuma maksva korra kaitseks koha peal. Omakaitse tungiv vajadus eriti Petseris oli tol ajal tingitud asjaolust, et Petseris peale alalise politsei koosseisu ja mõnest sõdurist koosneva rahvaväe ülema komando

majoor Soo oma isiklikul juhatusel nendele 22 relvastatud kaitseliitlasele esimese laskeharjutuse väljaspool linna asuvas kloostris orus.

Järgmine kaitseliitlaste koosolek peeti ära majoor Soo juhatusel kohalikus „Küttide Kodus“ 14. oktoobril 1924. a., kus selgitati organiseerimistöö käiku ja arutati võimalusi organiseerida riigiustavaid mehi ka väljaspool linna — maa-

End. Petseri linna malevk. pealik ja üks esimestest k.-l. organiseerijatest Petseris.

Leitnant Paul Listakind, Petseri malevkonna pealik. Sünd. 21. juun. 1889. a. Võru maakonnas, Rääpina vallas. 1. veebr. 1917. a. lõpetanud Vladimiri sõjakooli. Eesti vabadussõja algusest kuni lõpuni osa võtnud Tartu kaitsepataljonist ja 8. rügemendi kompanii ülemana. Ülesnäidatud teenete eest annetatud III liigi 3. järgu vabadusrist. Lt. Listakind on energiliselt kaitseliidu organiseerimise algpäevilt osa võtnud Petseri malevkonna organiseerimisest ja võitnud lugupidamise malevlaste ja seltskonna ees.

mingisugust regulaarväeosa ei olnud, kes oleks võinud mõnesuguse rahutuse puhul sisemist korda alal hoida. Tuldi otsusele, et iga mees kohustub oma tutvuskonnast kaitseliitu kaasa tooma nii palju kui jõuab täiesti ustavaid mehi, kellest moodustuks kohalik kaitseliidu rühm. Otsustati väljavalitud mehed varustada vintpüssidega ja teatud arvu padrunitega; et rahva hulgas mitte ärevust sünnitada, arvati paremaks püssid rahvaväe staabis ükshaaval salaja välja anda, mis ka lähematel päevadel teostati. Sellel teel saabus esialgu 22-meheline rühm, kellest 11 kuulus kohaliku gümnaasiumi õpetajate ja vanemate õpilaste perre. Lähemal pühapäeval korraldas

Kapten Johannes Paulson, Irborska malevkonna pealik. Sünd. 6. nov. 1887. a. Harjumaal, Kose-Uuemõisa vallas. 1908. a. 18. suurt. brigaadis tag. lipniku eksami sooritanud. Ilmasõjast kogu aeg osa võtnud ja al.-kapteni aukraadis üle tulnud. Vabadussõjast algusest kuni lõpuni osa võtnud, olles Aegnasaare komandandiks ja hiljem kindl.-suurtükiväe 3. grupi ülemaks. Omab Eesti vabadussõja mälestusmärgi ja mitmed Vene aumärgid. Kaitseliidu organiseerimise algpäevist täie hoolega Irboska malevkonna loomisele asunud ja selle paremale järjele seadnud. Kinnitatud Irboska malevk. pealikuks 1. jaan. 1925. a.

Leitnant Jaan Pallo, Laura malevkonna pealik. Sünd. 4. aug. 1895. a. Viljandi maakonnas, Uue-Võidu vallas. 1. juun. 1917. a. lõpetanud Viino sõjakooli. Ilmunud Eesti rahvaväkke 28. nov. 1918. a. ja kuni vabadussõja lõpuni sõjategevusest osa võtnud 5. rügemendis. Leitn. Pallo oli üks esimestest kaitseliidu organiseerijatest Lauras ja on palju korda saatnud malevk. organiseer. alal oma suure energia ja tahtejõuga. Laura malevk. loomise algpäevilt kuni 1. det. 1925. a. malevk. kompanii pealik. Peale seda kinnitatud malevk. pealikuks, missugusel kohal praegu teenib.

konnas. Otsustati moodustada linnas asuvatest kaitseliitlastest üks rühm, mille ülemaks määrata reservleitnant P. Listakind; rühm seisaks koos kolmest jaost, jaoulemateks otsustati ühiselt määrata reservlipnik Kruus, linnapea abi G. Grünthal ja gümnaasiumi direktor J. Raja — viimane õpetajate ja õpilaste jao ülemaks, sest et otstarbekohaseks tunnistati õpilaste koondamist erirühma.

18. oktoobril 1924 nägid Petseri kodanikud esimest korda uuesti moodustatud kaitseliitlaste rühma läbi linna õppusplatsile minemas gümnaasiumi puhkpillide orkestri helide saatel. Rühm rivistati Suure-Patschkovka küla juures oleval

platsil, kus kaitseliitlasi tervitas rahvaväe ülem major Soo ja selle järele kõnega esines kaitseliidu tähtsusest ja kodukaitse vajadusest. Pärast lühikest riviõppust marssisid kaitseliitlased muusika saatel ülevas meeolus linna tagasi ja valgusid laiali kindlas teadmises, et on loodud — olgugi võrdlemisi vähearvuline, kuid kindlaist meestest ja noortest, riigiustavatest kodanikkudest lööksalk, kes on valmis igal ajal kodukolde kaitseks välja astuma. Sellest ajast peale hakati

puudus igasugune arusaamine kodukaitse tähtsusest. Ei puudunud ka maakonnas teatud vastarind, kes riigivastast kihutustööd tegi ja vaenukkust Eesti vastu külvas, nagu see ju vabadesõja päevil Petserimaal ilmsiks tuli. Rahvaväe ülem major Soo sõitis isiklikult mitmel korral maakonda välja, et kohtadel tuntavamatele seltskonnategelastele südame peale panna — igapidi kaasa aidata elujõulise kaitseliidu loomisele. Palju tahtjõudu tuli kulutada, et leida poolehoidu

Sõjaväe am. aset. Nikolai Grünthal, Petseri malevk. pealiku abi. Sünd. 16. okt. 1897. a. Pärnu maak. Misso vallas. Eesti rahvaväkke astunud vabatahtlikult 1919. a. algul ja teeninud kuni 7. juunini 1923. a. Petseri maak. rahvaväeülema asutuse asjaajajana. Kaitseliidu organiseerimisest on Grünthal algusest peale osa võtnud ja oma tegevusega Kaitseliidu arenemises palju korda saanud.

korraldama õppusi ja öiseid katsehäireid, et hiljuti loodud rühma iga üllatuse vastu karastada.

Olles korraldanud linnas kohalistele oludele küllalt vastava imposantse löökrühma, tuli pöörduda pilgud maakonda, et luua üle kogu Petserimaa teatud keskpunktides riigiustavate kodanikkude rühmitusi. Ja just siin tuli kaitseliidu tuliseamal õhutajal, major Soo'l, kokku pörgata Petserimaa iseäraldustega. Raske oli leida maakonnas isikuid, kes oleksid võtnud enda peale esialgse organiseerimise töö. Sel ajal, kui mujal Eestis riigi huvidest arusaajad kodanikud siseimisest tundest aetuna vabatahtlikult kaitseliidu ridadesse koondusid, tuli Petserimaal otsida ja virgutada mehi, keda kodukolde kaitsmiseks relvaga varustada julgeda tohiti. Kaugelt suurem osa Petseri maakonna elanikke ühtki ajalehte ei loe — kui suur protsent neist lugeda oskab, on ka küsitav — pole siis ime, et maakonnas

Irboska malevkonna jaopealikud ja nende abid. Istuvad vasakult paremale: maleva instruktor n.-leitnant Ilves, malevk. pealik kapten Paulson, malevk. pealiku abi Rosenberg.

kodukaitse mõttele Petserimaa rahva hulgas, kes kuulub mitmekesisesse rahvusse ja seltskondlisse kihti. Suuremaks takistuseks kujunes teadagi rahvamassi arenematus ja saamatus ka kõige lihtsamates küsimustes, milline avaldub umbusalduses iga ettevõtte vastu, kus tarvis on üksikul inimesel väljendada oma isiklikku algatus- ja orientatsioonivõimet. Seesugusteks on setusid ja Petseri maakonna venelasi kasvatanud kauaaegne Vene külakogude (mir) valitsuse süsteem: üksik isik ei maksa midagi — külakogude on terve Petserimaa talumehe käekäigu juht ja piiramata käskija. Tuli piirduda väikeste üksuste ellukutsumisega Irboskas, Värskas ja Lauras, kus leidus enam arenenud eestlasi, venelasi ja lätlasi.

Organiseerimistöö maakonnas polnud veel jõudnud mingisuguse tuntava tegelise saavutuseni, kui juba Petseris 1. detsembril varasel hommikutunnil teatavaks said kurvad Tallinna sündmused. Esialgul, mitme tunni jooksul, puudus koha peal igasugune kindel teade Tallinna sündmuste lõputulemuste kohta. Petserlastele ei tul-

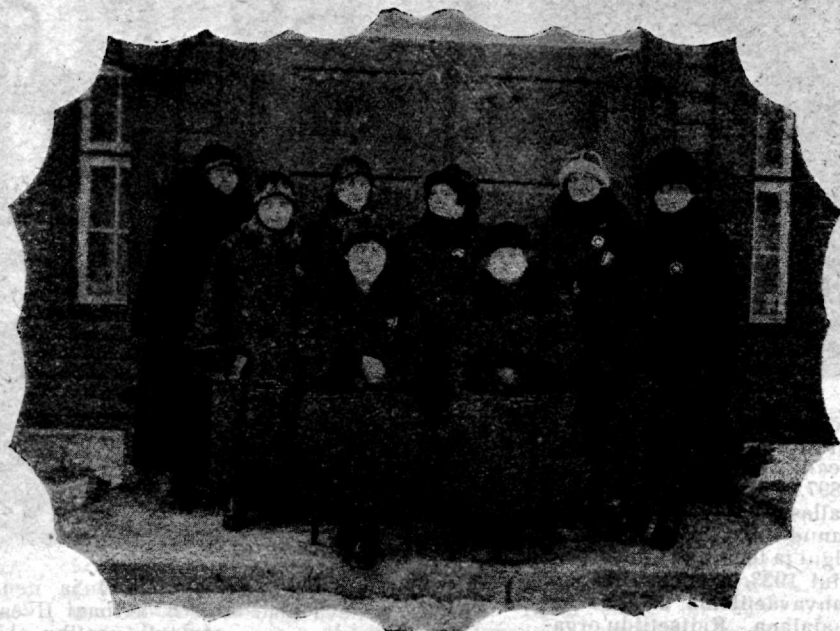
nud need teated mitte päris ootamata. Juhtivatel jõududel ei puudunud andmed Pihkva ringkonna bandede koondumise kohta piiri ääre. Tuli valmis olla igasuguste üllatuste vastu ja just selleks oli loodud Petseris väike, kuid täiesti ustav riiklikul alusel seisev kodukaitsjate rühm, milline koosnes umbes 80 relvastatud mehest. Lühikese aja jooksul võtsid need kaitseliitlased oma valve alla posti- ja telegraafikontorid, linna elektriijaama, Eesti Panga Petseri osakonna, raudteejaama ja kolm silda raudteel, millistel teatud strateegiline tähtsus. Moodustati alaline kaitseliitlaste ülemate valvekord rahvaväe staabi ruumes, kuhu

kui 1—2 päeva vahtkonnas olla, pahatihti toiduainete puudust ja absoluutset peavarju puudust kannatada — kuid kõik korraldused ja käsud täideti täpselt, sest kõigil oli selge kodumaad varitsev hädaoht. Umbes nädalapäevi vältas äärmine kaitseliidu ja mobiliseeritud kodanikkude jõupingutus — siis tuli kergitus: regulaarne kaitssevägi asus raudteesildade ja Petseri jaama valvele. Valvepostid ja öine patrull linnas jäi veel pikemaks ajaks, kuni 31. dets. 1925. a., kaitseliidu õlgadele.

8. detsembril kutsus major Soo rahvaväe staapi kokku maakonna- ja linnaomavalitsuse te-

Petseri malevk. linna kompanii pealik res. ltn. Joh. Looming.

Irboska malevkonna naisrühm.

kuulusid rühma ülem P. Listakind, jaoulemad Kruus, G. Grünthal ja J. Raja. Nende ülesandeks oli valvetoimkondade määramine ja alaline valvepidamine staabis. Olgugi, et keskpäevaks saabus teade Tallinna sündmuste likvideerimisest, siiski oli kohapeal meeoleolu ärev kõiksuguste öudsete kuulujuttude tagajärjel. 1. detsember oli Petseris laadapäev — Petserile tavaliste joobnud laadalistega ja igasugu väheustava elemendi linnas viibimisega — siis otsustas vastav ülemus kõik laadapubliku linnast kell 6 õhtul lahkuma käsutada, mis ka teostati. Toeks politseile määrati ööseks linna mööda liikvele kaitseliitlaste patrullid. Võrdlemisi paljude valvepunktide teostamiseks mobiliseeriti kõik meeskodanikud väeteenistuseks — rahvuse ja meelsuse peale vaatamata, mispärast kaitseliidu staap selle järele valvas, et igas toimkonnas vastutavateks valvuriteks osutusid ustavad kaitseliitlased. Eriti raskeks kujunes vähearvulisele kaitseliidu meeskonnale raudteesildade valve Piusa ja Obdjohi jõel. Üksikutel kaitseliitlastel tuli tihti rohkem

gelased, samuti ka seltskondlikkude organisatsioonide ning agaramad kaitseliidu esitajad ühisele nõupidamisele. Otsustati edaspidise kaitseliidu tegevuse aluseks võtta Tartu linna kaitseliidu ajutine põhikiri. Samal koosolekul valiti ka Petseri kaitseliidu ringkonna ajutine juhatus koosseisus: esimees major Soo, liikmed: maakonna-valitsuse esimees Beresin, linnapea abi G. Grünthal, linnavolinik K. Piirisild ja gümnaasiumi direktor J. Raja. Omakaitse mõtte soodsamaks läbiviimiseks jaotatakse maakond 4 kaitseliidu jaoskonda: 1. Petseri linna, 2. Laura, 3. Irboska ja 4. Värska, milliste jaoskondade ülemateks määrati numbrite järjekorras res.-leitnant P. Listakind, res.-kapten Nestra, res.-kapten Paulson ja res. n.-leitnant Mäll. Kõik kohtadele määratud jaoskonna ülemad olid juba enne oma piirkonnas energiliselt organiseerimistööd teinud ja kohaliste oludega tuttavad. Kaitseliidu hädatarviliste jooksvate kulude katteks ainelise toetuse saamise otstarbel otsustas ajutine juhatus avaldada üleskutse kodanikkudele, milles palutakse

jõudumööda aineliselt toetada kaitseliitu, et moodustada Petserimaal tugevat omakaitset. Kaitseliidu mõtte propageerimiseks ja ainelise toetuse saamiseks tegid ringkonna ülem major Soo ja mõned ajutise juhatuse liikmed ringsõite maakonda, kohtadesse, kus vähegi lootust oli arusaamist ja vastutulelikkust leida. Äärmiste jõupingutuste tagajärjed ei teostunud nii hoogsalt kui seda kuulda mujalt poolt Eestist. Aegamööda vaibusid ja kadusid viimaks õõnestavad kuulujutud mitte-eestlaste seas, kes esialgu kaitseliidus tahtsid näha uut surveaparaati, pikkamisi omas kaitseliidu mõte rahva seas juba enam-vähem loomutruu ilme. Asi hakkas ka maal liikuma, peeti ära jaoskondade koosolekud ja valiti juhatused sõjavägede ülemjuhataja poolt maksmapandud ajutise kaitseliidu põhikirja alusel. Ringkonna juure komandeeriti instruktoriks n.-leitnant Kangro, kes jaoskondadesse sagedasi väljasõite tegi õpust ja laskeharjutuste korraldamiseks.

Petseri linna- ja maakonnavalitsus määrasid suuremad summad kaitseliidu kulude katteks, samuti annetasid ka jõudumööda kohalised pangad ja üksikud vallad. Eeskujuliku sammu — vist küll esimese sarnase Eestis — astusid kohaliku gümnaasiumi õpetajad, määrates kaitseliidu toetuseks, alates 1. II. 1925 oma palgast iga kuu 1%, milline toetus kuni üleriiklise kaitseliidu heaks võetava maksu teostamiseni korrapäraselt Petseri kaitseliidu ringkonna kassasse ka tegelikult tasuti.

Kaitseliidu põhikirja maksmapanemisel nimetatakse ringkond ümber iseseisvaks Petseri malevaks ja endised jaoskonnad vastavate endiste kohanimetustega malevkondadeks. Sõjaministri poolt kinnitatakse maleva pealikuks major Soo, arvates 1. jaan. 1925. a., ja pealiku abiks D. Beresin, arvates 11. märtsist 1925. a. Viimane vabastatakse sõjaministri käsukirjaga ametist 1. det. 1925. a.

Kaitseliidu põhikirja alusel teostati malevkondades juhatuste ja malevkondade esitajate valimised. Malevkondade esitajad kogusid Petseri kokku 5. apr. 1925. a. — alalise maleva juhatuse valimisele, ühtlasi aruande ettekandmiseks tegevuse kohta oma piirkonnas. Alalisteks maleva juhatuse liigeteks valiti: linnapea abi G. Grünthal, gümnaasiumi direktor J. Raja ja maakorralduse komisjoni alaline liige Matteus.

Esimene ülemaakonnaline rühma ja jaopealike õppus peeti ära Petseris 24. mail 1925. a. Sel päeval külastasid Petseri malevat Tartu maleva pealik kapten Sarsen ja tema abi ins. Orav. Esimene esines pikema kõnega Soome kaitseliidu üle, teine — Soome naiskaitseliidu organisatsiooni (lottade) tegevuse üle. Mõlemad külalised toonitasid Petseri maleva energilist esinemist ja lootusriikast arenemist, valgustasid Tartu maleva seniseid saavutusi ja kutsusid petserlasi sütitavates sõnades üles — püüdma järele jõuda Soome

poegadele ja tütardele, kes mitte ainult petserlastest, vaid ka enam arenenud Sise-Eesti malevatest võrratult kaugele ette jõudnud. Külaliste sõnad sütitasid, kutsusid esile vaimustatud kiiduavaldused — kuid äratasid ühtlasi ka meie, petserlaste, hinges iseäralise kibedus- ja saamatustunde. See tunne oles valusast teadmisest, et olime sunnitud külaliste vaimustatud kõnesid kuulama lageda taeva all — sest et Petseris vastavat ulualust ei leidu, kuhu võiks koguda kaitseliitlasi ja lahkeid võõraid.

Kaitseliidu edenemise ja loomuliku arenemise suuremaks takistajaks on just ulaluse puudus, sest Petseris puudub ruum, kus mõnikümme inimest võiks kokku koguda. Selle puuduse all kannatab kogu Petseri seltskond ja ühiskondlikud organisatsioonid. Ainukeste pidurumidena tuleb tarvitada kitsaid restoraanide süngeid kambriki, milline seisukord halvab igasuguseid aatelisi ettevõtteid.

Seda puudust tundis ära Petseri maleva ajutine juhatuse ja asus hulljulgele seisukohale: luua Petseri malevale oma kodu! Alaline maleva juhatuse jätkas selle mõtte teostamist. Astuti energilisi samme. Petseri linnavolikogu annetas linna maa-alast 1925. a. üle 800 ruutsüllaalase platsi ja täiendas seda uue kingitusega 1926. a. nõnda, et käesoleval ajal tulevase maleva kodu ehituse plats moodustab üle 1000 ruutsüllaalase maa-ala paremas linnaosas.

Maleva juhatuse liigete sagedaste Tallinna sõitude tagajärjel on seni saavutatud järgmist: haridusministeerium annetas 1925. a. 1.000.000 marka Petseri maleva kodu heaks, tingimusega, et seal leiaks ulualust ka Petseri rahvahariduse selts. Viimane on aastate jooksul kogunud oma maja ehituse jaoks ehitusmaterjali ja kapitali ühtekokku umbes 400.000 marga eest. Vastava kokkuleppe põhjal läheks see ühise hoone ehitamiseks. Kaitseliidu keskkogu poole pöördud korvivate palvete tagajärjel määras keskkogu Petseri maleva kodu ehitamiseks 5.000.000 mk. laenu ilma protsentideta.

Petseri maleva erisummade ja metsakauplejate Malahovsky ja Vassiljevi toetusel (tasuta lauamaterjal) on püstitatud maleva kodu platsi ümber aed; hiljuti kinnitas ehituspeavalitsus kunstnik-arkitekt Krümmeri poolt valmistatud maleva kodu-teatrimaja plaani ja märtsikuu lõpuks on maleva juhatuse poolt välja kuulutatud vähempakkumine maleva kodu hoone ehitustööde peale. Maleva kodu tahab olla ühtlasi kõigile Petseri Eesti seltskondlikele organisatsioonidele, kes ehituskuludeks oma veeringuid ei keela, ühiseks rahvamajaks. Viimane on Petserile möödapäasmata vajaduseks, sest restoraanides ükskõik missuguse seltsi pidude korraldamine muutub ikkagi kõrtsikultuuri toetuseks — ja seda kultuuri harrastab Setumaa isegi küllaldaselt, ilma seltside pidudeta.

Raske on see ülesanne, mida maleva juhatus enda peale võtnud, siit ja sealt kuulub skeptilisi hääli, et malev on asunud ettevõtte juure, mis temale üle jõe käib.

Kuid Petseri malev on veendunud, et julge pealehakkamine on juba pool võitu. On aeg aru saada, et maleva kodu ehitamine Petseris pole mitte ainult Petseri maleva huvide ja mugavuste tagaajamine, vaid ülitähtis Eesti rahvuskultuuri-

tunde kasvatamise ja süvendamise veel ülisuur riiklik tähtsus. Iga kivi, mis asetatakse maleva kodu seinale, tõstab tunduvalt iga Petserimaal asuva riigiustava kodaniku ja seltskonnategelase endatunnet ja virgutab elavamalt osa võtma omapärase rahvusliku kultuuri ja riikliku mõtte süvendamise tööst. Eestlased Petserimaal on arvuliselt vähemuses, tundub seltskondlike tege-
laste vähest arvu, mispärast ühed ja samad isi-

Petseri malevkonna juhatus 1926. a. Istuvad: vasakul malevk. pealik ltn. Listakind, paremal malevk. pealiku abi N. Grünthal. Seisavad: vasakul juh. liige, laekahoidja Milles, paremal juh. liige G. Grünthal.

Ülal: Petseri Maleva Irboska malevkonna II rühm. Istub vasakult kolmas malevkonna pealik kapten Paulson. All: Petseri maleva juhatus. Istuvad: vasakult paremale — juh. liige A. Matteus, maleva pealik major Soo, juh. liige Raja. Seisavad: vasakul maleva sekretär O. Ein ja paremal juh. liige G. Grünthal.

line ettevõtte, mis Petserimaa eestlastele (setudele) võimaluse annaks Eesti rahvuskultuuri saavutusi tundma õppida ja neile aastasadade jooksul külgekasvatatud võõra ilme ja harjumused endast ära heita ning oma verisugulaste juure tagasi tulla. Eesti peab kord selge sõnaga ära ütleva, kas ta tahab ja jõuab Petserimaal luua oma rahvuskultuuri, ja seda suudab ta ainult siis, kui setudele tahetakse ja osatakse pakkuda Eesti laulu ja mängu, kirjandust ja kunsti, kõnet ja kombeid. Meie peaksime oskama setudele paremat pakkuda kui seda seni võõraste poolt on tehtud, ainult sel teel tohime loota Petseri eestlaste kiiret arenemist ja võõrast vaimust loobumist. Maleva kodu ehitamisel on peale rahvus-

kud on sunnitud pingutama oma jõudu, et tegutseda mitmesugustes seltskondlike organisatsioonides — muidu on võimatu luua tunduvalt vastukaalu Vene rahvuslikule vaimule.

Petseris on ellu kutsutud mitu Eesti seltsi, kuid kõik nad kiratsevad kogumisruumide puudusel ja vähete tegelaste arvu tagajärjel, sest et ühed ja samad isikud mitmes seltsis peavad tegutsema. Läheb nüüd korda Petseri maleval kui arvuliselt suuremal üksusel, kuhu kuulub kõik riiklikult mõtlev element, oma kodu asutada ja selle ümber koondada mitmesuguseid Eesti seltsi Petseris, siis võib kindel olla, et meie end jõuame maksma panna idast valguga vaimu vastu.

Ei ole riiklikult seisukohalt vaadates üks-

kõik, kas muulased meie peale vaatavad ülalt alla või alt üles. Selleks aga, et viimast saavutada, peab looma võimalus võõrastele näidata, et Eesti kunsti ja kirjanduse saavutused naabri omaga võistlust ei karda; soodsate ruumide muretsemine võimaldaks kultuuriliste jõudude kasvu Petseris sisemaa arvel, meile võiksid külalistena äratust pakkuda Eesti kunstijüngrid, mis meie kohaliste jõudude arenemiseks tunduvat tõuget annaks. Iseendast mõista puudub ka Vene kultuuri tegelastel Petseris soodsate ruumide puudusel arenemisvõimalus, kuid ei pea unustama, et nad ammutavad neist tagavaradest, milliseid oli võimalik koguda Vene suurrahva ja riigi toetusel. Meil, eestlastel, Vene ajal sarnaseid soodustusi ei olnud, meie peame neid endale alles looma — ja siin ei ole meil muud teed kui tugeida oma rahva ja valitsuse ainelise ja vaimlise abi peale.

Vene piiriäärsetel Eesti tegelastel peab olema teadmine, et nende tegevuse ja jõupingutuste seljataga seisab oma rahva ja riigi aitav käsi — see teadmine ei jääks ka mõjuta meile vaenulise elemendi peale ning sunniks neid tõsisemalt vaadata mitte ainult piiriäärsete eestlaste algatuste ja ettevõtete peale, vaid õpetaks neid ka enam austama Eesti rahvuskultuuri ja riiklikku võimu, kes end piiriäärsetel maal maksma panna jõuab ja tahab. Ei suudeta aga seda läbi viia, siis jääb Setumaa kauemaks ajaks setude venestamise tähe alla ja Eestile vähe head töotavaks Vene ilmege maakonnaks.

Oma kestvuse ajal on maakonnas asuvate malevkondade juhatuses mitmesuguseid muudatusi olnud. Nõnda lahkus Laura malevkonna pealik kapten Nestra tervislikkudel põhjustel 1. det. 1925. a. oma ametist ja tema asemele määrati leitnant Pallo, kes juba malevkonna algpäevist alates kompanii pealikuks kõigist malevkonna organiseerimistöödest osa võttis. Suuremaid raskusi sünnitas Värska malevkonnale sündsaa pealiku leidmine — koha peal on vastavald intelligent jõude vähe, või nad on oma otsekoheste ülesannetega liig koormatud. Värska malevkonna esimeseks pealiku k. t. kutsuti väljastpoolt res. n.-leitnant Mäll, kes algusel kaunis energiliselt organiseerimistöle asus, kuid lõpuks mõnesuguste ebasündsate ülesastumiste tagajärjel ametist tagandati ja kaitseliidust välja heideti. Järgmine pealiku k. t. hra Väli jätkas organiseerimistööd ja suutis lühikese aja jooksul häid tagajärgi saavutada, kuid olles tööga ülekoormatud oma ametikohuste täitmisega politsei alal lahkus ta kohalt 15. mail 1925 a., millisest ajast malevkonna pealikuks leitnant Pedak määrati, kes omakorda 20. jaan. 1926. a. oma soovil lahkus. Tema asemele määrati samast ajast senine malevkonna kompanii pealik ohvitseri asetäitja Tamberg, kes seni pealiku kohuseid täidab.

Muutusi on olnud ka maleva instruktori ko-

hal. Esimeseks maleva instruktoriks oli leitnant Kangro, keda kaitsevääst maleva organiseerimise ja instrueerimise tööle komandeeriti ja hiljem tagasi käsutati. Lühemat aega oli instruktoriks reservleitnant Motisse ja 1925. a. sügisest saadik leitnant Ilves, kelle energilisel eestvõttel moodustati noorte kaitseliitlaste (gümn. õpilaste) suusarühm ja peeti terve rida rivi- ja laskeharjutusi.

1925. a. lõpul pandi toime kolmepäevalised pealike kursused, millistest kõik pealikud, kuni jaopealike abideni, osa võtsid. Kursustel esinesid lektoritena maleva pealik major Soo ja instruktor leitnant Ilves ja ltn. Kangro, kuna riviõppused ja taktilised ülesanded leitnant Ilvese juhatusel teostati. 1925. aasta teisel poolel moodustati Petserimaa ja linna ärksamaist tütardest iga malevkonna juure kodukaitse ühing, mille eesmärgiks on abiks olla malevale majanduslikkude küsimuste lahendamisel. Samal ajal kutsuti ka ellu maleva ning malevkondade juures propagandaosakonnad, kelle liikmed tihtipeale kõnedega on esinenud kaitseliidu mõtte propageerimiseks.

Käesoleval ajal on Petseri linna ja maakonna malevkondade kodukaitse ühingute juures käimas 2-kuulised esimese abi andmise kursused naiskaitseliitlastele, kus lektoriteks dr. Kelder ja dr. Rosov.

Malev on oma tegevuse ajal osa võtnud kõigist paraadidest, mis ülemaaliste või kohaliste tähtpäevade puhul korraldati. Otepää manööveritest 15.—22. sept. 1925. a. võtsid osa 13 pealikut, kes neil võimalus oli tutvuneda moodsa sõjapidamise viisidega ja oma teadmisi täiendada.

Kõigi raskuste peale vaatamata, mida Petseri maleval oma asutamis- ja arenemiskäigul kohaliste erakorraliste olude sunnil üle elada tuli, on olemas tunnused, et malev täiesti eluvõimeline ja arenemisjõuline on, olgugi, et võrreldes teiste malevatega Petseri malev kaitseliitlaste arvu poolest, võrreldes rahavaarvuga maakonnas, viimasel kohal seisab.

Kaitseliitlaste arv kasvab päevast päeva vahesel moodsul, sest valiku juures tuleb toimida äärmise ettevaatusega. Et ses võrdlemisi väikesearvulises meeskonnas aga terve vaim ja suur huvi kaitseliidu tegevusse puutuvate küsimuste kohta aset on leidnud, seda näitab see asjaolu, et „Kaitse Kodu!“ tellijate statistika tabelis Petseri malev, võrreldes kaitseliitlaste arvuga, asub üle Eesti esimesel kohal.

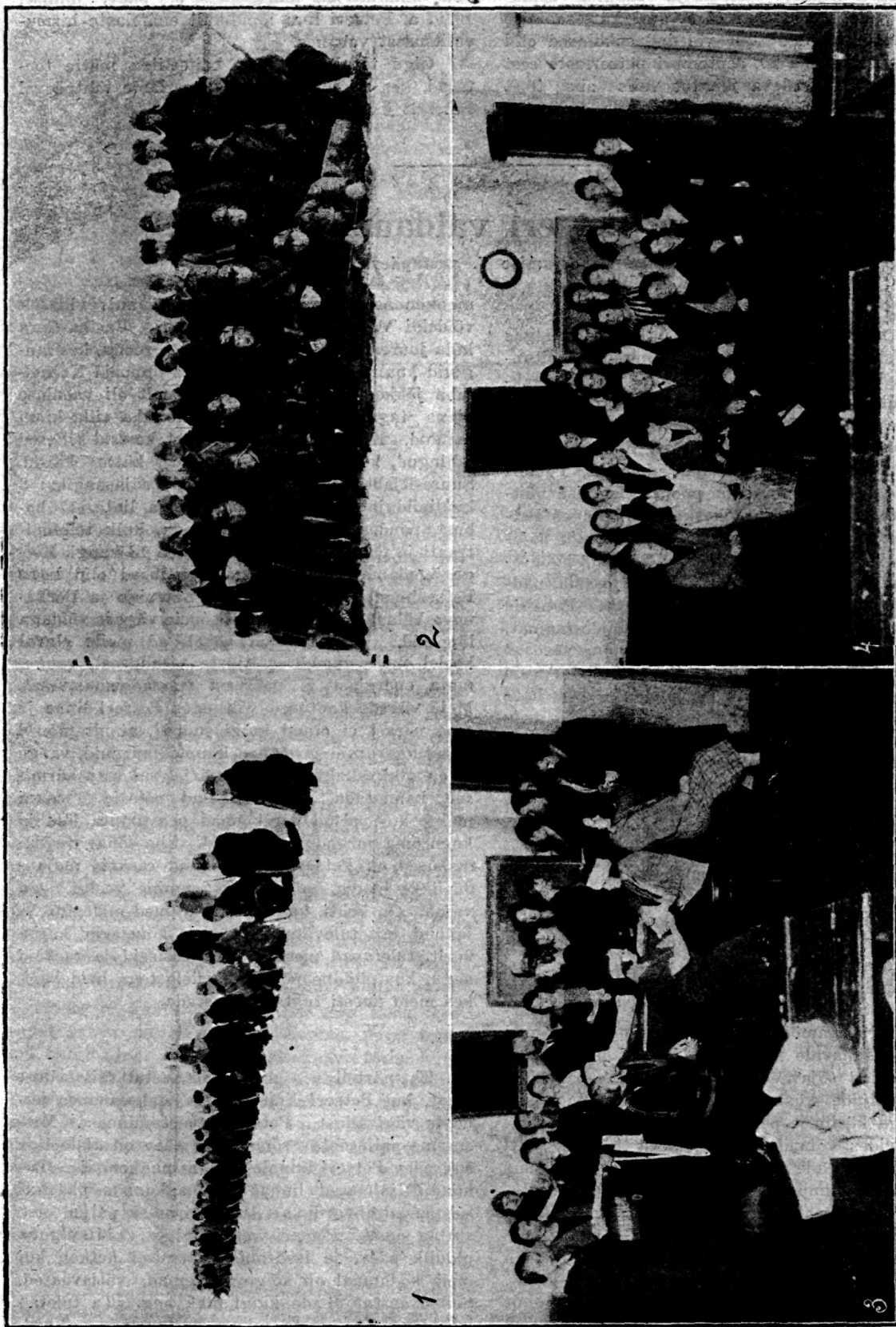
Petseri maleva aastapäevaks oli esialgu kavetatud 29. september, s. o. maleva asutamise mõtte teostamise päev viiemehe koosolekul miiklipäeval 1924. Kuid ka ses asjas selgus, et petserlastel kujuneb nii mõnigi asi teisiti kui mujal Eestis. Petserlased jäid oma aastapäeva valikuga

24. veebruar 1926. a. Lauras. Pealikud ja Latvija kaitseliidu esitajad. 1 — malevk. pealiku abi Chr. Pikk; 2 — malevk. pealik lt. J. Pallo; 3 ja 4 — Latvija kaitseliidu esitajad; 5 — komp. pealik V. Parv; 6 — Laura rühma pealik A. Taagen; 7 — Rootovo rühma pealik K. Mensko.

Väraska malevkonna rühma- ja jaopealikute kursused 12., 13. ja 14. veebruaril 1926. a.
Keskkel: 1 — malevkonna pealik V. Tamberg. 2 — maleva instruktor leitn. Ilves.

Ülal: Petseri malevk. rühma ja jaopealikute kursused. Paremäl pool pildil (2) seisab keskel kaitsejõudu mundris maleva pealik major Soo, temast vasakul malevk. pealik leitnant Listakind, paremal maleva instruktor Itn. Ilves. All: Petseri malevkonna naisrühm esimese abi andmise looõngutel.

paar päeva hiljaks — oleme ju raudtee sõiduplaani, sellega ka posti õigel ajal kättesaamise suhtes võõraslapsed — väledad sakalased olid ette jõudnud — ja 29. septembri petserlaste eest ära näpanud. Maleva juhatus valis siis teist korda — mille järele Petseri maleva aastapäe-

vaks kinnitati 29. märts — s. o. päev, millisel 1919. a. Petseri linn lõpulikult enamlaste hirmuvalitsusest vabanes.

Olgu tervitatud kõik kaitseliidu mõtte toetajad, kes sel kahekordsel petserlaste tähtpäeval Petserit kavatsevad külastada!

Mälestusi Petseri valdamise päevilt.

(Petseri vabastamise 7. aastapäeva puhul.)

I.

29. märtsi hommikul ööl 1919. aastal algas Piusa jaama sihis meie soomusrongide edasitungimine, kuna meie kahurid Petseri jaamale hakkasid tuld andma. Hiljem juhitu tuli Petseri linna peale ja selle ümbrusse. Umbes kell 11 homm. läks rongide dessant, 110 meest, lipnik Villemi, al-lnt. Bergenlau ja Bersini juhatusel, Petseri linna peale põhjahommiku poolt. Tunnise võitluse järele, s. o. kell 12 keskpäeval, langes Petseri linn meie vägede kätte. Saadi palju sõjasaaki: kahureid, laskemoona, hobuseid, hobuseriistu, püsse, kuulipildujaid ja nende osasid, padruneid, kooke, vankreid ja hulk vange. Petseri saadi kätte vaenlase telefonogrammide-raamat, millest näha oli, missugused vaenlaseväeosad meie vastu seisid. Võitluses Petseri all langesid üliõpilased: Ostrat, Mann ja Tamberg, kuna haavata sai ja vangi langes üliõpil. Ruus, kelle meie väed oma kiire pealetungimisega vaenlase käest päästsid. Meie vägede meeoleolu oli Petseri ja ta ümbruskonna valdamise puhul ülev ja rõõmus. Räägiti kogu aeg võitudest vaenlase üle ja oldi vaimustatud neist, kuigi tuli sageli kannatada nälga ja külma. Sest varustus oli kehv ja teiseks ei olnud söögimoona järelevedamine nii hästi korraldatud, et igapäev korralikult kõik roodud voo-rist toidumoonna kätte oleksid saanud. Ka kohalikkude elanikkude käest puudus võimalus toidumoonna saamiseks, sest nendel paljudel isegi suuremat midagi ei olnud. Linna jõudes pakkus see õudset pilti, andis mulje nagu oleks siin elu surnud; kuid aegamööda hakkasid mõned julgemad inimesed tänavale ilmuma. Kui teada saadi, et meie omad sõjaväed on, siis tõtati vabastajate juure paljude küsimistega, kes oma poolt nii palju iga küsimise peale vastasid kui palju sõjaväe huvides võimalik oli. Päeva jooksul seati linnas kord jalule ja õhtul mindi heas meeoleolu ja võidust vaimustatud olles Petseri raudteejaama rongi peale tagasi. Petseri valdamisega algas lühike seisak edasiminekus. Oli tarvis korraldada oma väeosasid ning kuulata maad, et teha kindlaks vaenlase seisukohad ja jõudude suurus. Oli ka hingetõmbust ja puhkust pärast lahingut hädasti tarvis. Peale lühikest puhkust algasid

maakonnas vihased võitlused, iseäranis vihaseks võideldi Vasina-Gora küla pärast. Vasina-Gora küla juures hävitati kaks vaenlase roodu, kes langesid kuulipildujate tule all, kes uppusid Kosheljaha jõkke, sest meie vägede poolt oli vaenlase ainus taganemise tee üle Kosheljaha silla kinni pandud. Ka teiste külade pärast keetsid vihased lahingud, kus külad sageli käest kätte käisid. Suure-Rjabtsova küla all saadi sõjasaagiks: 3 kuulipildujat, 40 kasti kuulipilduja linte, 17 hobust, nendest 12 ühes sadulatega, hulk telefonitraati ja palju muud sõjamoona ja 18 vangi. Kõige ägedamad ja verisemad võitlused olid kogu Petserimaal: Bobkovo, Lebedi, Satrubje ja Borkanovo külade juures, mis kõik meie vägede võiduga lõppesid. Need võidud kõnelevad meile elaval keelel meie vägede võitluste visadusest, raugemata energiast ja palavast isamaaarmastusest. Meie vägede kaotused võitlustes Petseri linna ja maa pärast ei olnud kuigi suured, ainult mõned sajad haavatuid ja mõned kümnend surnuid, vange ei olnudki. Lahingute tagajärjel sai maa äärmiselt kannatada, mitmed külad põlesid maani maha, kus paljud perekonnad peavarjuta jäid ja kogu oma varanduse kaotasid. Ühe sõnaga, sõjarskused on Petserimaale löönud raskeid majanduslikke haavu, millele paranemine veelgi aega vajab. On kohti, kus ainult varemed mälestuseks jäänud, mis tulevatele põlvedele kõnelevad kurba keelt, tuletavad meele neid tõsiseid ja raskeid aegu, kus nüüdne põlv punaväelastega heidelnud, kes meid uuesti tahtsid orjastada.

II.

29. märtsil s. a. sai seitse aastat täis sellest ajast, kui Petseri linn ja maakond vabanes punaste vägivallast. Petseri vabastamine... Missugune paljutootav sõna. See päev on ajalooline suurpäev Petseri linnale kui ka maakonnale. Tuhanded inimesed linnas ja maakonnas päästeti sel päeval ähvardavast surmahirmust, paljud otse surma suust. Petseri vabastamine... Missugune pidulik päev, ja iseäranis praegusel hetkel, kui meie kodumaal on kõige paremad väljavaated. Seitse aastat ei ole kuigi pikk aeg. Ta tuletab meele seitsme aasta pikust kultuurtööd. Vare-

malt veersid aastasajad minevikku, kus saja aasta sees midagi muud ei muutunud kui uued ristikesed olid tekkinud surnuaedadele. ja uued orjad olid sigenenud mõisa väljadele... Aeg oli maast ja rahvast läinud üle ja jätnud nii vähe jälgi. Aga nüüdsed seitse aastat — kui palju uuendusi toonud ja väärtusi loonud. Oleme kõigi mõõduandvate ilmariikide poolt tunnustatud iseiseisvaks riigiks. Oleme jõudnud oma poliitilist ja majanduslikku seisukorda seevõrra kindlustada, et meid mõnele teisele riigile mõneski asjas eeskujuks seatakse. Oleme oma raha kursi esialgsete kõikumiste järele kindlustanud, kaubandusbilansski on muutunud aktiivseks. oleme rahvastellidu liikmeks vastu võetud. Oleme esimene

riik maailmas, kes on annud väikerahvastele kultuuriautonomia. Oleme omad sõjaaegsed laenu teiste riikidega üsna kasulikult korraldanud. Venenahvale soomlastele ja prantslastele oleme oma võla lõpulikult tasunud. Usaldus Eesti vastu on igal pool tõusnud. Üle meie kodumaa on endistele mõisa väljadele kerkinud üles nägusaid asundustalusid, koolides oma emakeelne õpetus, kohtutes ja valitsusasutustes eestikeelne asjaajamine, millest petserlane mõne kümne aasta eest unistadagi ei osanud ega julenud. Need suured edusammud on elavad mälestussambad tulevaste põlvetele nende esivanemate töö visadusest ja viljakusest.

E. J.

Peko, setude jumal.

Ainetel*) N.

Nagu karjalastel Pellon Pekko — Põllu Pekko, nõnda on ka setudel olemas oma põllumajandust edendav jumal. Ainult ei nimeta nad teda karjalaste kombel Põllu Pekoks, vaid lihtsalt P e k o k s. Seevastu on setude jumalal Pekol palju laialisem mõjuvõim kui karjalaste Pellon Pekkol. Kuna karjalaste jumal ainult otrade kasv peale mõju võib avaldada, usuvad setud, et nende Pekost oleneb niihästi vilja kui ka karja kasv ja edenemine. Veelgi enam, Peko võib oma tahtmise järele lasta tulla küllma ja soojust, vihma ja põuda, härra ja rahet. Kui 1906. a. suvel suur rahehoog üle Setumaa käis, jäid sellest mõned külad puutumata. Juhtumisi olid need just need külad, kus Pekot eriti austatakse. Loomulikult seletasid setud seda õnne ühedele ja õnnetust teistele kohe Peko tööks. Peko karistas neid, kes teda vääriliselt ei kummardanud ja hoidis häda oma austajaist eemale. Nii siis, kui Pekot osatakse meelitada, talle meelepäraseid ohvreid tuua, siis võrsub vili ja kasvab kari, kuna vastasel korral vili ikaldab ja kari kangu jääb.

Peko ei kuulu sarnaste olevuste kilda, kes ainult rahva mõttekujutuses elamas, nagu tont, koll, haldjas jne. Ei, talle antakse päris tõsine kuju ja ta elukohaks määratakse peamiselt viljasalv. Enamasti valmistatakse Peko vahast ja talle antakse lapse kuju, tihti õige suure lapse kuju. Mõnede teadete järele olevat Pekol nagu vasika pea otsas ja ta olevat mitme värviga värvitud. „Saagri Semmo“, kirjutab M. J. Eisen, „teadmise järele on Peko esmalt maa seest leitud, mispärast teda maa sigiduse õnnistajaks arvatakse.“

Vahast valmistatud Peko viiakse viljasalve elama. Kuid sinna ei jää tema alatiseks, vaid teda viiakse ka tihtilugu põllule ja metsa, et ta mõju maa sigivuse ja karja kasvamise peale seda suuremaks muutuks.

Kuna lapsesuurune Peko kuju hulga vaha tarvitab, siis ei ole igal setul võimalik endale seesugust Peko-jumalat muretseda, vaid ta muretsetakse mitme peale kokku, enamasti külla kohta üks. Eriti kuulsateks oma Peko-veljeste poolest peetakse T s i r g u, L i n d z i, N a v i g õ, M i k i t ä m ä e ja H ä r m ä külasid, kus Pekole iseäranis rohkesti ohvreid tuuakse.

Peko austajad sünnitavad tihti iseäralise ringkonna, koguduse. Samasesse kogudusse võetakse harilikult 20—30 meest vastu. Peko ise asub kordamööda oma austajate juures, igal aastal oma asukohta muutes. Asukoha vahetamine sünnib teatud kombe järele, mida just liisuheitmiseks nimetada ei saa, kuid siiski seda teatud määral meeletuletab. Kuid sellest hiljem pikemalt.

Peko austamiseks peetakse aastas kaks suuremat pidu: üks kevadel, teine talvel. Kevadine Pekopidu peetakse jaanilaupäeva õöl, ja sellest võivad võtta osa ainult mehed; sügisene pidu aga, mida pühitsetakse varsti pärast lõikuse lõpetust, kuulub rohkem naistele. See püha peab olema Pekole tänupühaks hea lõikuse eest. Tähelepanu väärt on asjaolu, et setu naised seks puhuks kõik meeste riietesse riietuvad, nagu mujal Eestis seda kadripäeval tehakse. Ümberrietatutena hakkavad siis Peko kadrid majast majja käima, muidugi ainult nende juures, kes kuuluvad Peko austajate hulka, s. t. kelle juures Peko juba kord on viibinud, või kelle juure ta edaspidi kord asuma võib minna, ja korjavad igasuguseid andeid,

*) M. J. Eisen — Eestlaste sugu I, Tartus 1909. Eesti Kirjandus III, 1908, „Vaimulik Sõnumitooja“ nr. 9, — 1904.

nagu kadrid kadriõhtulgi. Igalpool, kuhu „Peko sandid“, nagu rahvas neid kutsub, Peko osaliste juure ilmuvad, antakse neile saaki, kes annab raha, kes riiet, kes võid, liha, mune, kes muud.

Kui kõik Peko osalised läbi käidud, algab pidu. Raha eest ostetakse haljast „jumalavilja“ — viinapoest, söök kogutakse kõik kokku ja siis hakatakse sööma ja jooma, mis kogu öö hommikuni kestab. Vahel tehakse väike vaheaeg ja eiõetamine algab uuesti, nagu jõuluõöl, mille kohta kõneldakse, et sel ööl keegi magama ei tohi heita, vaid igauks peab üheksa korda sööma. Kuigi kindel pole, et ka Peko sandid just üheksa korda piduõöl sööma peavad, kuid enne hommikut ei tohi igatahes pidutsemine lõppeda. Omal pidul kannavad naisterahvad Pekole ka palveid ette ja laulavad talle tänulaule. Iseäralikuna näib aga asjaolu, et naisterahvad küll Peko pidu peavad, aga ilma Peko endata. Tema ligiduses viibimine näib olevat meeste eesõigus.

Kuigi naiste kerjamine Peko pühal imelikuna näib, ei puudu sel siiski oma eriline põhjus. Praegusel ajal ei tea Setu naised sest põhjust enam midagi, kuid varemalt oli seks kindlasti ohvritoomine. Peko naised kogusid vanasti andeid Peko enda jaoks, mis talle siis ohvrina esitati. Kuid samuti nagu mujalgi jumalate austajad osa jumalale toodavast ohvrust ise ära sõid, nõnda sündis, see ka Peko austajate juures. Aegamööda selgus aga Peko austajatele, et ta ise midagi ei söö, ja tagajärg oli see, et viimaks juba kõik Peko ohvriks määratud toiduained korjate eneste poolt ära söödi.

Ka meeste Peko püha pühitsemine juhatab meid ohvritoomise kultuse juure, kuigi mehed seks pühitsemiseks naiste viisi ohvriande kokku ei kerja, vaid igauks nad ise kodust kaasa võtavad. Ja kodust võetakse kaasa ainult seda, mis süüa kõljab.

Nagu naised sügisel, nõnda pühitsevad mehedki kevadel Peko püha ühiselt. Imetella tuleb ainult seda, et see sünnib täiesti ilma halja „jumala viljata“, kuigi too ju teatavasti setudele muidu väga hästi maitseb. Meeste pühal on „jumala vili“ välja heidetud, kuna see naiste pühal ohvrite esimeses reas seisab. Kuid meeste Peko pidu jätab naiste oma ka selles kaugele varju, et meeste pidu peetakse Peko oma silma all, kuna naiste pidu nagu ta seljataga pühitsetakse. Meeste pidul hoiab Peko ise valitsuse keppi käes ja valvab selle järele, mida mehed teevad.

Peko püha pühitsetakse ikka ilusal, selgel, kuuvalgel ööl. Määratud püha õhtul asuvad Peko osalised varsti pärast päikese loojenemist teele. Igalühel on Peko püha jaoks pamp söögivaraga seljas. Kogutakse Peko peremehe juure kokku. Peko peremees on muidugi see, kelle juures Peko parajasti asub.

Kui pidulised koos, varjab peremees aknad eesriietega, et keegi võõras silm nende pidu ei satuks nägema ja võib olla Pekot või Peko pidulisi ära ei nõiuks. Keset tuba pannakse laelamp põlema, et kõik ühtlaselt valgust saaksid. Pärast neid ettevalmistusi minnakse Pekot ära tooma. Selleks kutsub peremees endaga ühes kaks meest. Kaasa võetakse latern ja puhas sängilina. Ühele kaaslasele annab peremees laterna kätte, et ta Peko pühakoda — aita valgustaks, kuna teine kaaslastest valvama peab, kas ka õhk puhas on, sest tähtis on, et Peko pühal kõik sünniks täielise saladuse katte all, nagu Peko püha pühitsemine seda nõuab. Muidu võiks Peko pidulisi kergesti karistada. Samuti ei tohi Peko osalised Peko pidude ega Peko kummardamise üle võõrastele sõnakestki lausuda, sest muidu nuhtleb neid Peko kohe selle eest. „Hindsa Luka tütar Odo,“ jutustab M. J. Eisen, „olnud korra Peko peremehe juures teenimas. Odo juhtunud Peko pidu nägema. Jutustanud oma nähtust varsti teistele. Kuid näe, varsti tulnud nuhtlus. Odo pea paistetanud nagu pakk üles. Mingi asi ei aidanud. Minnud viimaks Peko palvele. Ja Peko saatnud abi: haigus kadunud, tüdrukule tulnud tervis jälle tagasi.“

Aita jõudes astub peremees alandlikult Peko juure, mässib sellele sängilina ümber ja viib siis jumala ettevaatlikult pidule. Toas võtavad pidulised Peko aukartusega vastu ja asetavad ta keset tuba lambi alla istuma. Siis istuvad kõik pidulised ringi Peko ümber maha, selga Peko poole pöördes. Nüüd võetakse paunad lahti ja hakatakse sööma.

Pärast seda kui kõik Peko osalised oma ohvrisöögi on söönud, pannakse paunad jälle kinni, vahetpidamata Pekole selga pöördes. Nüüd alles pööravad Setu-onud oma jumala poole ja hakkavad talle oma austust üles näitama. Üheksa korda käiakse lauldes Peko ümber ringi. Seda Peko ümber käimist nimetavad setud ise horovodiks. Enamasti laulavad nad seejuures järgmist laulu:

Peko, oh Pekokõnõ,
Hoia sa mie viläkeist,
Kaisa mie karõkõist,
Varja mie maija, elämist.
Peko, oh Pekokõnõ,
Saada sa suvi, pästa päivi
Ella luodud luomakest,
Peko, oh Pekokõnõ!

Kui üheksa korda Peko ümberringi käidud ja laulud lauldud, jäetakse Peko üksi tuppa ja astutakse õue, et siin liisu läbi kindlaks määrata, keda Peko järgmiseks aastaks oma peremeheks soovib.

See liisuheitmine sünnib koguni imelikul viisil. Õue astudes hakkavad Peko osalised kõige

pealt hullama ja kargama, üksteist müksama, vägipulka vedama, maadlema, hundiratast lööma, üle aia kargama jne., ühe sõnaga päris karjapoisi tempe tegema.

Kogu sel müramisel ja möllamisel on ainult üks otstarve — verd saada. Kuigi see näib ime-line, on see siiski nii. Sealjuures ei ole Peko sugugi verejanuline, enda jaoks ei ihka ta seda sugugi, vaid verd soovitakse näha ainult enda, mitte võõra oma, seda soovitakse näha ainult Peko austamiseks, kuigi see vereandmine varemalt vere ohverdamist Pekole võis tähendada.

Pekole ei lõigata verd lihast välja, vaid Pekole peab veri nii-ütelda iseenesest tulema, vähemalt ilma, et piduline vere ilmumist enda poolt taga aitaks, öieti ei tohigi seda milgi tingimisel teha, sest seda loetakse suureks patuks. Kui keegi meelega end veristaks, seda nuhtleks Peko peagi, ja loodetud õnnest ei võiks enam jutugi olla. Õnne peale loodab aga iga Peko osaline ja hoidub seepärast enda meelega veristamisest. Ilmub veri iseendast nähtavale, siis alles ilmub õnn ta juure.

Kui nüüd Peko osalistest keegi endale hullates ja mässates kogemata pisut viga teeb, nii et kas või ainus piisake verd ihust nähtavale ilmub, algab üldine hõiskamine. Kes enda ihu küljes verepiiska näeb, karjub kõigest kõrist: „Veri! Veri väljas!“ Kohe lõpeb hullamine ja möllamine ja kõik jooksevad selle juure kokku, kes esimesena vere ilmumisest teatas. Liisk on langenud, äravalitu on määratud, vere ilmumisega on Peko ise oma tulevase peremehe või hoidja ära tähendanud. Kõik soovivad uuele peremehel õnne, tõstavad ta õlgadele ja viivad hõisates tuppa oma hoolealuse juure, kus Peko ümber uuesti juba kirjeldatud ringpalvet korratakse.

Pärast ringkäigu lõpetamist pannakse kõik kaasavõetud söögid kokku ja nüüd algab ühine söömine pika pidulaua ümber. Kukulaulu ajal langeb Peko täiesti uue peremehe valitsuse alla. Uus peremees hakkab teda kohe oma „pühaks Pekokõsõks“ hüüdma.

Kus Peko majas asub, seal arvatakse majaperemehel erilist õnne majja tulevat. Peko kaitses ja hoiab küll kõiki oma osalisi, kuid ikkagi kõige rohkem oma peremeest, kelle hoiu all ta aidas seisab. Seepärast ei jäta uus peremees Pekot enam päevakski endise peremehe juure, vaid mässib ta sängilinasse ja kannab ööpimeduse katte all oma viljasalve. Öö varjul ei näe võõrad ta kandmist, sest Peko asupaika ei tohi keegi peale ta osaliste teada.

Nõnda lõpeb Peko püha.

Karjakaitsmist loodetakse Pekolt sel kombel kätte saada, et Peko pidul üheksalt piduliselt tükike leiba võetakse. Need leivapalukesed antakse karjasele karjalaskmisepäeval, kes nad loomadele söödad. Nüüd võib kindel olla, et kari hästi edeneb, sest ühes leivapalukestega tuli Peko kaitsmine ja õnn kogu karja üle, kes sest osa saanud.

Oma vaenlasi nuhtleb Peko setude arvates õige rängasti. Meeksi külas ei peetud Pekost lugu. Seepärast karistanud Peko Meeksi küla väga kurjasti. Ristipäeval, kui kogu Meeksi rahvas kodunt ära olnud, süüdanud Peko laste käe läbi küla põlema ja üle poole Meeksi külast, 16 talu, põlenud maani maha.

Eelpool tähendasime juba, et Pekot varjul hoitakse ja neile ei näidata, kes ei kuulu ta austajate hulka. Seepärast läheb ainult harva mõnele korda teda ta rändamiseteel näha saada, kui teda külviajal või mõnel muul puhul kuhugi kaugeemale viiakse oma õnnistust jagama, kus ta mõne puhma alla või muusse varjatud kohta ära peidetakse ja kus teda siis palumas ja kummardamas käiakse. Nii jutustab sarnasest juhtumisest G. Sander, kes näinud, kuidas linakülvi ajal üks setu poeg neli versta koju tagasi läinud isa käest küsima, kuhu isa Peko peitnud. Kui isa pojale ära seletanud, kuhu ta Peko põllul varjule pannud, läinud poeg põllule tagasi, otsinud Peko üles, langenud ta ette põlvili maha, palunud teda ja hakanud siis alles tööle.

Põhjus, miks Pekot nii varjul peetakse ja peidetakse, on see, et Pekot vaenlaste eest hoidma peab. Nii juhtunud näit. Pekol kevadel 1906. a. kuski külas suur õnnetus. Peko peo ajal jäänud Peko poolest silmast ilma. Kүүnlad pandud liig Peko lähedale põlema ja sulatanud Peko näo ära. Peko austajad söönud, seljad Peko poole, ja pole seda enne märganud kui Pekol juba pool nägu puudunud. Õnnetus aga juhtunud seetõttu, et peol oli viibinud keegi, kes ei kuulunud Peko osaliste hulka.

Peko väljasviibimise kohad nimetatakse „Peko kohtadeks“. Setu-veljed ise usuvad, et need kohad rohkem imet teevad kui esivanemate muistsed hiied, seepärast tuuakse Peko kohtadele vahetevahel ohvreid, kord raha, kord soola või muud. Setude eneste ütelduste järele ei olevat Tsirgu ja Härmä külas, kus Pekot väga austatakse, kunagi suuremat loomade kahju, suurt rahet ega tulekahju ette tulnud. Peko olevat neid tubli teenimise eest kõige kurja eest kaitsnud ja nende vilja hästi õnnistanud. Seepärast võivat Tsirgu ja Härmä küla rahvas ikka kiidelda, et Peko neile heaks jumalaks on.

Tallinna maleva jaopealikute kursused.

23. novembrist 1925. a. kuni 24. märtsini 1926. a.

Möödunud aasta 23. novembril algasid Tallinna maleva jaopealikute kursused. Kursuste eesmärgiks oli anda võimalust noorematele juhtidele end sõjapidamiskunstis täiendada, mida nad siis alluvatele malevlastele edasi võiksid anda.

Kursustest osavõtjaid oli alguses 166 pealikut üles annud. Nendest jäid ära ja ei lõpetanud muudel põhjustel katseid 83 pealikut. Lõpukatsed sooritasid 83 pealikut.

Õppuste korralikumaks läbiminemiseks oli kursus jagatud 4 klassi ja iga klass ise päeval õppusel.

Teoreetilised tunnid olid maleva staabis neli korda nädalas kella 6—9 õhtuti ja pühapäeviti oli terve kursus väljas praktilistel õppustel.

Õppejõududena tegutsesid, peale maleva instruktori, ohvitserid ja allohvitserid. Allohvitseride koolist kooli ülema major Mullas'ega eesotsas tuli lahkesti vastu härra insener Matson ja tutvustas pealikuid gaasiasjandusega ja maleva pealiku abi hra Avik luges distsipliini.

24. märtsil s. a. oli kursuste lõpetajatele korraldatud aktus Seltskondlikus majas, millele järgnes koosviibimine.

Kursust tuli kõigiti tervitada, sest praegusa aja nõndanimetatud „tühjadel“ lahinguväljadel, kus kõrgemad juhid kaotavad võimaluse juhtida sõnaga ja eeskujuga oma alluvaid, kus tehnika saavutused enam kui kunagi varemalt püüavad hävitada mateeriat ja hinge, omab jaopealik oma eeskujuga ja oskusega ülisuure tähtsuse.

Välismailt.

Kaitseliidu pidustused Riias.

Läti siseministeeriumi kaitseliidu osakond kaavatseb korraldada tänava aasta juunis ülemaalse laulupidu ajal Riias üldise kaitseliidu pidustuse. Seega tahetakse populariseerida kaitseliidu organisatsiooni, kuna viimane omakorda võib näidata, kuidas ta on välja kujunenud ja mida oma senise tööga saavutanud. On ette nähtud, et Riia läheduses asuvad rügemendid ilmuvad pidustusele täies koosseisus, kuna kaugemate maa-

kondate rügemendid võivad saata ainult 200-mehelise proovikompanii. Sõit pidustusele kavatakse anda tasuta või vähemalt alandatud hinnaga. Samuti lubatakse Riias korterite eest mu-retseda.

Peale üldise paraadi tahetakse pidustusel korraldada ka ühiseid õppusi, spordiharjutusi, laskevõistlusi jne. Pidustuse programm on praegu väljatöötamisel. Viimaste teadete järele kutsutavat pidustusele ka eestlasi ja soomlasi.

A. Tr.

Kroonika.

Teenerikka kaitseliidu tegelase lahkumine Tartus. 1. märtsil s. a. lahkus oma kohalt Tartu maleva vabadusristi vendade malevkonna pealik E. Saar. Härra Saar oli üks esimesist, kes 1924. a. lõpul, selgesti hinnates kommunistide jõu kasvu ja nende püüet vabariigis maksvat korda väevõimuga hävitada, asus nende kodanikkude organiseerimisele, kes valmis olid relvaga kaitsma meie iseseisvust.

Lahkumise puhul malevkonna pealiku kohalt korraldas malevkond härra E. Saare auks 9. märtsil teeõhtu. Õhtule ilmusid hra E. Saare kaastöölised maleva organiseerimise algpäevilt hra riigikohtunik kolonel Kann, vabadusristi vendade ühenduse esimees kolonel S. Pinding, palju malevlasi ja naisrühma tegelasi.

Peale hra Saare ilmunist, keda vastu võeti orkestri mänguga ja naistegelaste poolt lilledega, laulsid kooslijad hümnii.

Selle järele luges maleva pealik ette E. Saare lahkumise puhul malevale antud käskkirja, milles soojalt hinnatakse lahkunud tegelase teeneid.

Käskkiri oli poogitud nahk kaantesse maleva vapiga ja anti E. Saarele mälestuseks ja tänu-täheks malevas tehtud töö eest. Malevkonna poolt ütles tervitusi hra insener H. Orav, rõhutatades selle nägemata töö raskusi, mis alguses suures osas just hra Saare peal lasus. Hra Orav annetas malevkonna poolt hra Saarele laua lipu hõbedast alusel, maleva ja malevkonna embleemidega.

Vabadusristi vendade ühenduse nimel pööras soojade sõnadega lugupeetud tegelase poole kolonel S. Pinding, eeskujuks seades seda armastust, mis pealik Saare töö alusmüüriks oli olnud ja mis tööle edu on saatnud.

Lähema kaastöölisena võttis sõna malevkonna juhatuse liige kolonel P. Kann. Tema tõi

esile kujuka pildi neist päevist, kus praegusele malevale algust rajati ja kus pealik Saare ennast-salgav töö teistele kaastegelastele jõudu ja usku andis tulevikku.

Sõbralikus jutuajamises kaine teelaua juures viibiti hilja õöseni koos, tuletades meele läinud päevi ja julgusega vaadates lähemate ülesannete lahenduse peale.

Naisrühm, kelle hoolsal käel koosviibimine korraldatud, sai õhtu jooksul tervituste osaliseks lahkuva pealiku ja kaasmalevlaste poolt.

Härra Saar jääb malevasse edasi kui vabadusristi vendade malevkonna juhatuse liige.

Teatavasti on hra E. Saar ka Tartumaa maleva pealiku abi ja juhatuse liige. —n.

Vabariigi aastapäeva pühitsemine Harju malevas.

Vaevalt ühelgi eelmisel aastal on meie iseseisvuse aastapäeva pühitsemine Harjumaal viidud läbi sarnase ühemeelsusega ja pidulikkusega kui käesoleval. See tuleb vist panna peaaegajaliselt kaitseliidu arvele, kes igalpool pidustuste korralduste eesotsas, mis ka loomulik, sest on ju kaitseliidu tähtsamaks ülesandeks isamaalise tunde kasvatamine kodanikes. Aktustest ja pidustustest oli osavõtt haruldaselt rohke.

Paheks olid enne aastapäeva külmad ilmad ja sügav lumi, mis paraadide korraldamist takistas.

Kogu maleva piirkonnas korraldati umbes kolmkümmend paraadi, aktust ja pidu.

Linnaümbruse malevkonnas olid juba 21. veebruaril pidud Sauel ja Harkus. Sauel oli piduõhtu päevakohase kõnega. Harkus oli kompanii paraad, mille vastu võttis maleva pealik. Pärast oli endises mõisahoones pidu, kus kõneldid maleva pealik ja kompanii pealik rkl. B. Oja. Pidust osavõtt haruldaselt rohke.

24. veebruaril korraldati paraadid aktustega ja pidudega Nehatu ja Jõeletme kompaniides. Eriti pidulikuks kujunesid paraad, aktus ja pidu Jõeletmes.

Paraadist võtsid osa kaitseliidu kompanii, tuletõrjeselts orkestriga ja kohaliku algkooli õpilased. Paraadi võttis vastu maleva instruktor.

Pärast paraadi oli aktus, kus kõneldid maleva esitaja, kohalikud tegelased ja haridusliidu instruktor. Lõpuks otsustati kaitseliidu kompanii pealiku ettepanekul astuda samme vabadussõjas langenute mälestusmärgi püstitamiseks.

Aktused korraldati veel Harku kompaniis kolmes koolimajas ühes koolidega.

Kuusalu malevkonnas olid aktused pidudega Raasiku, Kiiu (Kuusalus) ja Kõnnu kompaniis ja Anijal. Kuusalus ja Anijas kõneles kirjanik Jakob Mändmets.

Kose malevkonnas oli korraldatud malevkonna kaitseliitlaste paraad ja aktus.

Juuru mlvk. oli aktus ühes seltskondlikkude organisatsioonidega. Pidud kõnedega Kaius ja Inglites.

Rapla malevkonnas olid korraldatud paraadid või pidud ühes seltskondlikkude org. Rapla, Kabala, Raiküla, Järvakandi, Kehtna ja Kohila komp. Raplas kõneles hra Joh. Reinthal, mujal kohalikud tegelased. Paraadid võttis osa meeskaitseliitlaste kõrval ka 60 naiskaitseliitlast.

Paraadid olid veel Keila malevkonnas. Paldiskis kogus aktusele niivõrd palju inimesi nagu seda seal enim nähtud ei ole.

Üldse kokku võttes võib tähendada, et vabariigi aastapäev on kujunenud pühaks nii Harjumaal kui ka kogu riigis, kus kodanikud väljendavad oma sügavamaid sümpaatiatundeid meie riiklikule iseseisvusele.

Eestlane oma tagasihoidliku iseloomuga ei armasta laiutamist, kuid mida tagasihoidlikumalt ta oma tundeid väljendab, seda tõsisemalt tuleb neid võtta.

Jooni Harju maleva malevkondade esitajatekogu koosolekult.

Käesoleva aasta järjekorraline malevkondade esitajate koosolek oli 14. märtsil, millest osa võtsid — maleva pealik ühes abiga ja 16 malevkondade esitajat.

Koosolekul arutati läbi hulk maleva ellu puutuvaid küsimusi.

Üheks tähtsamaks päevakorra punktiks kujunes aruanne möödunud aasta tegevuse ja arengu üle ja tuleviku väljavaated. Maleva pealik selgitas koosolejatele möödunud aasta tööd, kavatsusi ja tulemusi maleva elus.

Rahaliseks toetuseks seltskonna poolt malevale osutus ainsaks Harju maak. nõukogu poolt annetatud 100.000 marka —, millest muretseti liikmekaardid, käelindid jne. Siin juures tuleb märkida vastutulekut, mida on Harju maakonna valitsus ja nõukogu malevale üles näidanud. Kõik kaitseliidu pidud on lõbustumaksud vabastatud, maleva staabi ruumid anti maakonna valitsuse poolt maksuta tarvitada, ka koosolekute ruumi suhtes on alati lahkesti vastu tulnud. Käesoleval aastal on jällegi 100.000 marka toetust määratud.

Sõjalise väljaõppe alal ei suudetud küll kõiki neid kavu, mis esialgul olid üles seatud, läbi võtta, kuid tehti siingi võimalust mööda tööd. On ju teada, et põllumehel ei ole suvel aega õppuste pidamiseks. Ainukeseks võimaluseks on talv, mil rohkem võimalusi oma igapäevase töö juurest ära tulla, kuid tänavune külm ja lumerohe talv oli suureks takistuseks õppuste korraldamisel.

Tähtsamaks saavutuseks õppealal olid pealike kursused, milledest osa võtsid ligi 300 pealikut ja malevlast.

Seltskondlik-kasvatuslik ala seisis peasjalitselt pidude ja kontsert-kõneõhtute korraldamises. Aasta jooksul korraldati umbes 40 pidu. Pea kõik pidud läksid väga hästi korda, nii oma üldise korra kui ka majandusliku tulukuse mõttes. Püüti rõhku panna erilisel just pidu eeskava paremuse tõstmiseks. Kõikidel pidudel esinesid kõnedega tähtsamad riigi- ja seltskonnategelased või kohalikud jõud.

Ka arvuliselt on maleva järjekindlasti kasvanud. Uue alana, toeks meestele, on organiseeritud naiskaitseleit, kuhu malevas juba üle 200 naise on astunud.

Arutati veel malevapäeva korraldamise küsimust ning lõpuks valiti liisu läbi lahkunud maleva juhatuse liikme hra Erma asemele uueks liikmeks Keila mlvk. pealik hra Kuljus. Seega on juhatuses peale maleva pealiku ja abi — maakonnaal. esimees hra Krusemann ja hrad Schütz ja Kuljus.

Lõpuks vaadati läbi kaitseleitü staabi poolt tutvunemiseks ja seisukohavõtmiseks saadetud uus vormikirjelduse kava, millesse tehti mõned muudatused, eriti leiti, et ära peaksid jääma igasugused paelad, mis vormi asjata kirjuks teevad.

Koosoleku lõpul jäi mulje, et möödunud esimesel tegevusaastal on malevas tublisti ja kaunike eduga töötatud, kuid kaugel oleme veel sellest, kuhu peame jõudma.

Edu üle rõõmu tundes ei tohi pealikud ja malevlased käsi rüppe panna, vaid peavad kahekordse jõuga töötama meie ühisele eesmärgile jõudmiseks.

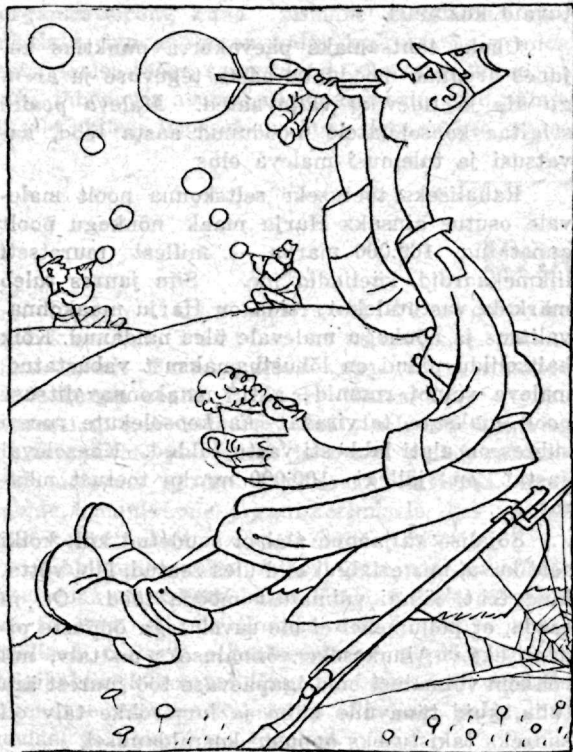
Rakvere maleva 1. malevkond korraldas laupäeval, 13. märtsil s. a., oma suurema peoõhtu.

Esimesel kohal eeskavas kaitseleitü peastaabi esitajana siia sõitnud kirjanik E. Petersoni kõne — Eesti iseseisvuse ja kaitseleitü tekkimisest.

Kõneleb hoogsasti. Toob pilte kaugest minevikust ja hiljutisest vabadussõjast. Tuletab meele vaimustust, mis valdas sel ajal kogu vabadussõjalaste peret ja oligi õieti võidu tagatiseks. Tuletab ka meele vabadussõjas langenuid, mispeale kogu publik neid püstitõusmisega austab.

Paljuis asjus seab kõneleja meile eeskujuks Euroopa väiksemat vabariiki Schveitsi, kus kogu rahvas relvastatud ja kaitseleitü koondunud.

Missugusena tahaks näha kaitseleitü mõni „ilmaparandaja“.

1) Laskeharjutusi ja muid sõjaväelisi õppusi pole vaja. Selle asemel võiks kaitseleitlane harjutada siiruvirulisi seebimulle puhuma.

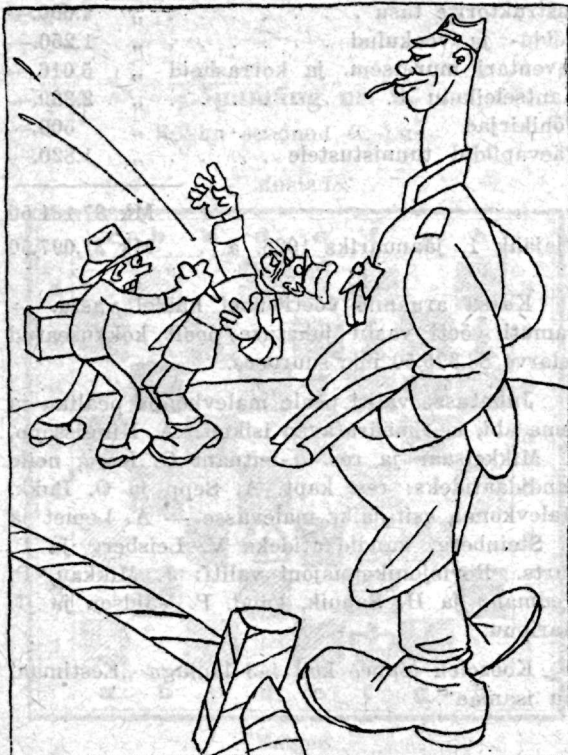
2) Kahtlasi isikuid ei tohi kunagi arreteerida, vaid nende vastu peab äärmiselt aupaklik olema.

3) Riigi aluste õnnesajaid ei tohi segada nende tegevuses, vaid kaitseliitlane peab neile abiks olema lõõgriistade teritamises.

4) Alluma peab kaitseliit täielikult III internatsionaali „ajädkale“.

5) Riigirahaga põgenejate kinnipüüdmiseks ei tohi kaitseliitlane sõrmegi liigutada, vaid peab täiesti erapooletu olema.

6) Kui aga tumedad jõud riigipööret tahavad toime panna rahulikke kodanikke tappes, siis peab kaitseliitlane kogu jõuga „ilmaparandajat“ kaitsema.

„Et elada ja olla iseseisev, peab jätkuma meil usku endasse, peab jätkuma tahet alaliseks valmisolekuks võitlusele, milleks kutsutudki ellu kaitseliit kui otsekohe rahva vaimust läbiimbutatud organisatsioon. — Mitte keegi muu, vaid meie ise peame end aitama ja meie endi käes seisab meie rahva ja kodumaa hea käekäik.“

Ettekannetega esines Rakvere 1 malevkonna äsja asutatud meeskoor hra Rosenbergi juhatusel. Kanti ette isamaalisi laule.

Ka väljastpoolt oli ilmunud tegelasi, nagu prof. R. Bööcke (cello), kelle ettekanded kohalise publiku poolt õige soojasti vastu võeti.

Lauluga esines neiu J. Loo („Estooniast“).

Kord peol eeskujulik, olgugi, et mõni üksik liige „ülevas“ meeleolus, mille põhjuseks alkoholiga einelaud. Üks pidulisist.

Kaitseliidu Kuresaare 1 malevkonna liigete üldkoosolek.

Kuresaare I malevkonna üldkoosolek oli 7. märtsil s. a. kaitseliidu kodus.

Koosolek algas riigihümni laulmisega. Sellele järgnes maleva pealiku abi hra A. Lepik'u kõne kaitseliidu tähtsusest.

Koosolekut juhatas malevkonna pealik leitnant M. Mikk, protokollkirjutas A. Steinberg.

1925. a. tegevuse aruande kandis ette malevkonna pealik. Tegevusaasta jooksul on peetud: 1 liigete üldkoosolek, 36 juhatusese koosolekut, 2 revisjonikomisjoni koosolekut, 1 eritoimkonna koosolek (lipu kavandi valmistamiseks). Toime on pandud 2 karbikorjandust ja üks pidu. Otepää manöövrimest võtsid osa kolm pealikut.

Malevkond on võtnud osa 1. mai puhul korraldatud rongikäigust, sõjaministri Kuresaares viibimise puhul korraldatud paraadist 7. juunil ja 1. detsembri ohvrite mälestuseks peetud leinajumalateenistusest. Malevkond on osa võtnud proovialarmist.

Liikmete arv on tegevusaasta jooksul tunduvalt tõusnud; kaitseliitlaste varustus on aasta jooksul tublisti täienenud.

Õppusi on peetud kõige rohkem Kuresaare kompaniis, kus selleks kõige soodsamad tingimused, nimelt instruktorid saadaval, ruumid olemas, liikmed elavad üksteise lähedal, kokkukutumist soodustab telefoniühendus pealikutega jne.

Ruumide muretsemises on ametiasutused oma kaasabi jgalpool pakkunud. Õppusi peeti tegevusaasta jooksul: rahvaväe ülema asutuses, raekojas, linna algkoolis, rahukohtu kantseleis, metsaülema kantseleis, maakonna apteegis ja postkontoris.

Üldiselt on 1925. a. Kuresaare kaitseliidu elus olnud tegevusrikas ja elav: on kutsutud ellu jalgrattarühm, k.-l. laulukoor, avatud sanitaarkursused, korraldatud koosviibimisi jne. On loodud naisorganisatsioon ja ratsarühm. — See kõik ei kuulu küll otsekohe malevkonna tegevuskavva, kuid malevkonna liikmed on ühel või teisel puhul seal tegelastena kaasa aidanud.

Tegevuse aruanne võeti ühel häälel vastu.

Kassa aruande kandis ette kassapidaja, res. n.-leitnant V. Leisberg:

Sissetulek:

Isiklike annetusi	Mk. 9.900.—
Kuresaare linnavalitsuse toetus	5.000.—
Pihtla endiselt raioonilt	1.620.—
Upa-Lilbi endiselt raioonilt	1.511.—
Pidudest	46.228.—
	<hr/>
	Mk. 64.259.—

Väljaminek:

Kirjatoimetaja tasu	Mk. 14.250.—
Käskjala tasu	800.—
Ajakirjad	1.225.—
Posti- ja telefonikulud	246.50
Varustus kaitseliitlastele	4.355.—
Õppeabinõud	1.360.—
Instruktorite tasu	4.000.—
Sõidu- ja veokulud	1.250.—
Inventari muretsem. ja korrashoid	5.016.—
Kantseleikulu	2.339.—
Põhikirjad	500.—
Päevapildid tunnistustele	1.820.—
	<hr/>
	Mk. 37.161.50

Ülejääk 1. jaanuariks 1926. a. Mk. 27.097.50

Kassa aruanne võeti ühel häälel vastu. — Samuti võeti vastu juhatusese poolt kokkuseatud eelarve 83.395.50 mk. suuruses.

Juhatusse valiti peale malevkonna pealiku ja tema abi, kes määratavad isikud: A. Kingissepp, K. Mikkelsaar ja res. n.-leitnant O. Kaju, neile kandidaatideks: res. kapt. A. Sepp ja O. Pukk. Malevkonna esitajaiks malevasse — A. Lemet ja B. Steinberg, kandidaatideks V. Leisberg ja P. Parts. Revisjonikomisjoni valiti: J. Mikkau, P. Neumann ja H. Sannik, kand. P. Valdson ja H. Maripuu.

Koosolek lõppes kell ¼3 lauluga „Eestimaa, mu isamaa“.

Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 12.

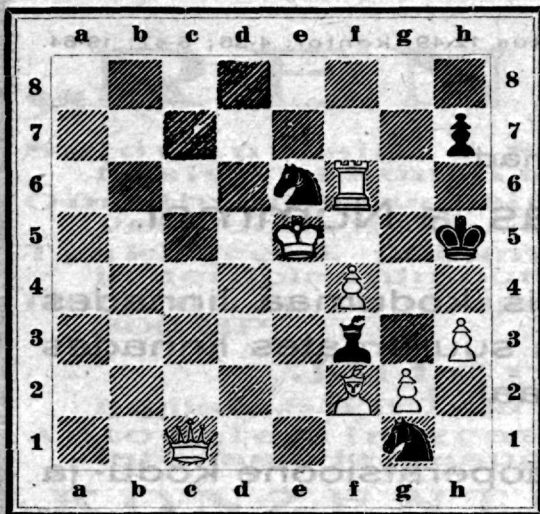
Kokku seadnud A. Burmeister.

Mustad.

Ülaloodud lõpumängu lahendus.

1. Oe8 : f7+,	Oe6 : f7,
2. Rd3 — f4+,	Kg6 — h6,
3. Vf3 — h3+,	Kh6 — g7,
4. Vh3 — g3!,	Lg5 : g3,
5. Rf4 — h5+,	Of7 : h5.

Valge on suitsus.

Valged.

Valged: Ke5, Lc1, Vf6, Of2, Ef4, g2 ja h3.

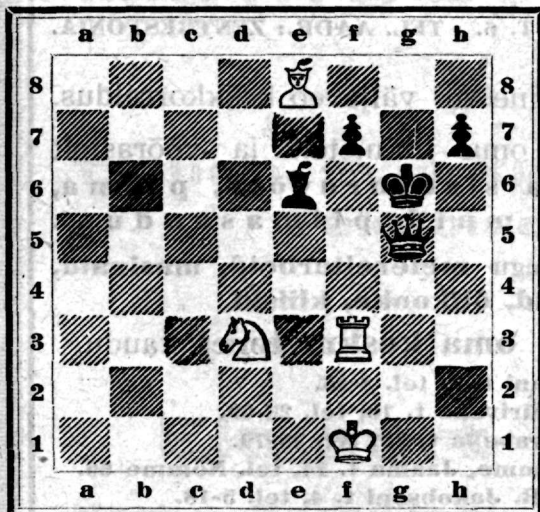
Mustad: Kh5, Of3, Re6 ja g1, Eh7.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Lõpumäng nr. 9.

Kokku seadnud G. Ling.

Mustad.

Valged.

Valged: Kf1, Vf3, Oe8, Rd3.

Mustad: Kg6, Lg5, Oe6, Ef7 ja h7.

Valged algavad. Mäng jääb viigi peale (remis).

Ülesande nr. 9 lahendus.

1. Ra7 — b5,	Oe8 : d7,
2. c6 — c7+,	Kd8 — c8,
3. Rb5 — d6 annab matt	
1. (Ra7 — b5),	Oe1 — f2,
2. Rb5 — d6!,	Oe8 :d7 ehk ükskõik,
3. c6 — c7 resp.	Rd6—b7 annab matt.
1. (Ra7 — b5),	ükskõik,
2. c6 — c7+ ja	
3. Ra8 — b6 annab matt.	

Kena ülesanne!

Õiged lahendused saatsid: H. Bachman (Leet-
sist), Aug. Vaher (Jõhvi Tarakuselt), stud. Raoul
Pärnpuu (Tartust), V. Mikenas (Tallinnast), Mar-
tin Villemson (Pärnust).

*Vahariiet,
linoleumi,
kunstnaha,
ja sukki.*

S. Kull

Tallinn, Vana Posil t. nr. 8.

PAUL MICHELSON

Tallinnas, Väike Karja t. 6.

Soovitab suures valikus

kevadekübaraid ja mütse.

Samuti kõikide koolide õpilaste

— **vormimütse.** —

Võetakse tellimisi vastu.

TALLINNA KREDIIT PANK A/S.

Asutatud 1907. aastal.

Tallinnas, Suur Karja uul. 23.

Telegr. aadr. „Krediitpank“, Telefonid: Juhatus 12-49; kontor: 4-36; 5-47; 19-64.

Osakonnad:

Haapsalus, Narvas ja Nõmmel.

Korrespondendid kõigis kodumaa linnades ja tähtsamates alevites ja suuremates linnades väljamaal.

Toimetab kõiksugu pangaoperatsioone kodu- ja väljamaal.

PÕLLUMAJANDUSLIK KESKÜHISUS

„ESTONIA“

TALLINN, JAANI T. 6. TEL. AADR.: ZENTRESTONIA.

Eesti ühistegelise või väljaveo keskkorraldus.

O S T A B: oma liikmetelt ja võõrastelt eksport- ja siseturuvõid, piima, juustu ja muid piimasaadusi.

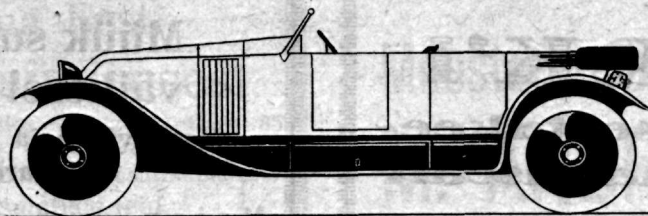
M Ü Ü B: igasugu meiereitarbeid, masinaid, piimaproovimise abinõusid, õlikooke, kliisid.

Varustab Tallinna värsket piimaga oma keskmeierei kaudu.

Oma kauplustest Tallinnas

- 1) Jaani t. 3, tel. 8-45.
- 2) Mürivahe t. 10, tel. 23-09.
- 3) Tarabella t. 28, tel. 28-79.
- 4) Nõmme, Jaama t. 14, tel. Nõmme 66.
- 5) C. R. Jakobsoni t. 4, tel. 5-18.

soovitab: võid, piima, juustu, mune, vorste, sinke, liha, konserve jne. jne.

„RENAULT“

Sõiduautosid: 4, 8, 12, 18 ja 36 HP. Veoautosid: 1/4 kuni 11 tonni.

Omnibuside, veoautode ja igasuguste otstarvete jaoks schassisid.

Traktoreid, põllumajanduse, paadi-, laeva- ja aeroplaanimootoreid.

Pool-dieselid ja diisel-mootoreid 10 HP. kuni 800 HP.

Jalgrattaid:

Inglise „SWIFT“ ja Saksamaa „SIMSON“.

Autodele ja jalgratastele: osasid, kumme, tarbeasju ja igasuguseid materjale.

„KONZENTRA“ Aktsia-Selts.

Pikk t. 39. Tallinn. Kõnetr. 8-62.

Aktsia-selts

Rumberg, Tuberg & Ko.

Tallinn, Suur Kloostri tänav 22, 18.

Telefonid 8-13, 2-45.

Eksport

Kartul. Kartulijahu.

Import

Koloniaalkaubad.

B I R K ' i

värvimise- ja keemil. puhastuseäri

Tallinnas, Maakri t. 23.

Asutatud 1820. a.

**7 kuldauraha
ja Grand-Prix 1904-8.**

**Võtab värvimiseks ja
puhastamiseks riideid
vastu.**

**Vanutab, pressib,
shäärrib, dekateerib
ja apreteerib.**

**Töö täiesti korralik ja
hinnad mõõdukad.**

**Müük suurel ja
väikesel arvul.**

**Maalrivärve ja kõiki maalri-
töötarbeid.**

Majapidamise-tarbeid.

**Eesti- ja väljamaa vabrikute lõhna-
õlisid, lõhnavett, lõhnaseepe, ilu-
dusekreeme j. m. tualett-tarbeid.**

**Kingituste jaoks
mitmesuguseid huvitavaid asju.**

**Kummikaupa
ja muud.**

K-m.

HERODES & FROMM.

Rohud ja värvid.

**Tallinnas, S. Karja t. 14,
kõnetr. 9—97.**

Nõudke ainult tuntud

**Borthymol
seepi**

Prov. H. Jürgens

kaubamärk

pesev laps.

Kõik sarnasused lükake tagasi. Kõrgemas
headuses tualettseep: vistrikude, tedretäh-
tede, päevituse ja üleliigse higistamise vas-
tu, teeb naha siledaks ja valgeks.

Müük apteekides ja rohukauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga 1893. a. kroo-
nitud.

Tallinna

Laenu- ja Hoiukassa.

Asut. 1872. a.

Telefon 32-88. S. Karja t. 4.

Avatud

kella 10—2 e. l. ja 1/25—6 p. l.

**Kassa maksab hoiu-
summade pealt:**

Jooksval arvel Eesti mar-
kades 8 1/2% p. a. netto.

Aastasummade pealt Eesti
markades 12% p. a. netto.

Aastasummade pealt Eesti
kroonides 10% p. a. netto.

Tallinna Eesti Majandusühisusest

Tallinnas, Estonia puiestee 21, kõnetraat 85,
abikauplus: Suurel Pärnu maanteel 21,
ostavad põllumehed kõige kasulikumalt:

igasugu kunstväetisaineid,
loomajõutoitu, veskikivi
valamise materjali,
masinaõli, masinarihmu,
raudu, naelu jne.
Atru, äkkeid,
külvimasinaid,
rohu- ning viljaniitjaid,
rehepeksugarnituure,
mootoreid kõige pare-
matest vabrikutest.

Täieline ladu igasugus. põllutöomasinate tagavaraosaid.

Esitame kõige kuulsamaid koorelahutajaid ja
piimatalitusmasinaid

ALFA—ASTRA

Alati ladus igasuguseid

piimaveokanne.

Valmistame asjatundlikult piimatalituste
plaane ja eelarveid.

Meesterahva rätsepaäri

M. ANDREESEN

Tallinnas, Rataskaevu t. nr. 14,
kõnetr. 17-54.

Olen saanud Inglis-
maalt Tallinnas enne
olemata modern üli-
konna- ja palituriideid.

Viimased Londoni uudised!

Ohvitseri varustust,
kaitseliidu varustust,
politsei varustust.

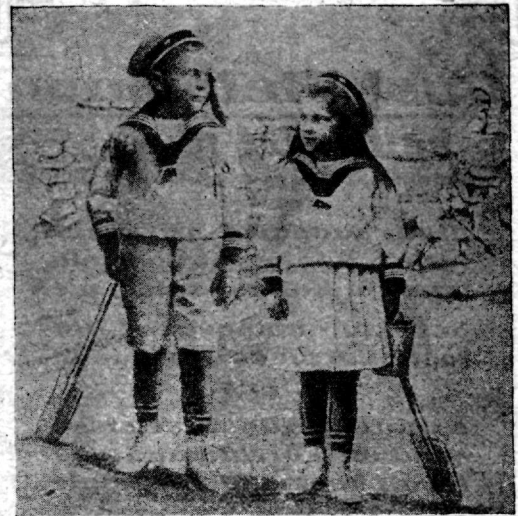
Peaesitus Eestis:

Brennabor-Werke Brandenburg.

Jalgrattaid,
jalgrattaosaid
en gros

V. Hallberg- Büchting

Endine A/S. Hans Koch
Tallinn, Vene tänav 11-a
Tel. 22-44. Postkast 156.

Laste-riietes

pakub alati kõige
paremat valikut

K/m. R. REICHMANN

Tallinnas, Pikk t. 25.

TH. STEMPEL

Tallinnas, Pikk t. 15,
asut. 1867. a.
Telefon 22-27.

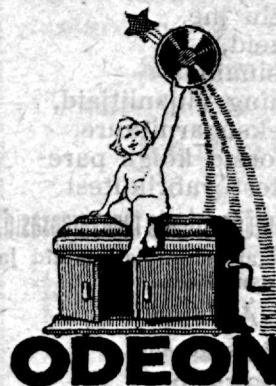
Soovitab:

P e s u,
linast ja kujut. kaupa,
voodeid,
madratseid,
patju,
tekke,
kardinaid,
vaipu j.n.e.

Noodi- ja muusikariistade
suuräri

O-ü. Esto-Muusika

Tallinnas, Vanaturukael 18/3.

ODEON

Tiibklaverid,
Piaaniinod,
Harmooniumid,
Keelpillid,
Puhkpillid,
Grammofonid.

Oma parandustöökojad.

Gust. Heinmann

kondiitriäri ja kohvik

Tallinnas, S. Karja t. 4. Kõnefr. 20-47.

*Alati saadaval värskel:
forte, kooke, küpsiseid,
viini- ja kollast saia j.n.e.*

*Schokol.- kompvekke liht-
ja ilukarpides ning tšu-
lites.*

*Kondiitritööstuse sisse-
sead on korraldatud vas-
tavalt uuema aja nõuetele.*

*Kõik kaubad valmistatak-
se värsketest esimesejär-
gu tooresainetest.*

**Pühade tellimiste vastu-
võtmine kõiksuguste kon-
diitrisaaduste peale.**

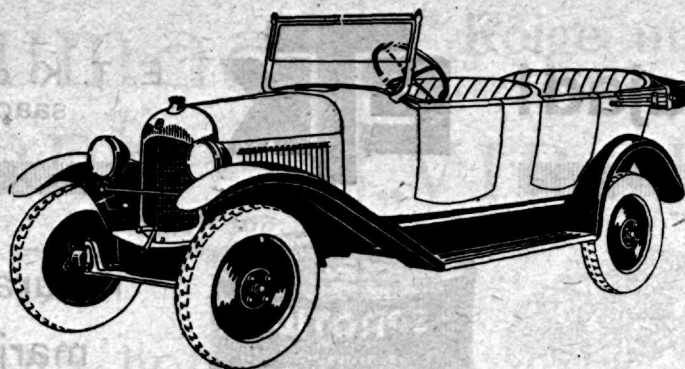
Kõige parem
ja kasulikum

TEE

POPOFF

Saada paremais
kauplusis.

KUULSAID PRANTSUSE
CITROËN
 AUTOMOBILE

SOOVITAB OMA LADUST:

10 H. P. 4-istmeline Emk. 355.000.—; 10 H. P. 4-istmel. Serie Luxe Emk. 375.000.—;
 5 H. P. 3-istmeline Emk. 255.000.—; 5 H. P. 2-istmeline Emk. 240.000.—

ainuesitaja Eestis: **SCHILLING & VOLKMAR,**

TALLINN, LAI UUL. 28, TELEFON 27-75.

Aktsiaselts Masinaehitusvabrik

FRANZ KRULL

Kõne tr : 4-20, 19-73.

Tallinnas.

Ko:li tän. 28.

Kunstjää- ja külmetus-sissesead, turbapressid suur-, kesk- ja väiketööstusele, lokomobiilid, aurumasinad, pumbad ja katlad, piima-, tärklis-, siirupi-, naha-, viina- ja linaõli-vabrikute sisseseaded, põlevkivi ümbertöötamise sisseseaded. Üldine masinaehituse ala. Ajanõuetele vastav valamisjaoskond. Adrad, majatarbed, suurejõulised auruhaamid sepajaoskonnas.

Tarvitajad!

ETK

E. T. K. omatööstuse
saadused:

silgud,
kilud,
sprotid,
sardiinid,
oa- ja
viljakohvid,

naturaal
marja- ja
õunaveinid

on kodumaa näitustel
saanud 30 kuld- ja
hõbeauraha.

Proovige, ja te veendute, et nad on tõesti maitsevad ja kõrge väärtusega.

Nõudke kõigist tarvitajate- ja majandusühisusist.

EESTI-VEENE PANK

TALLINN, SUUR KARJA 18.

TELEFONID: 19-79, 22-46, 34-18.

TEL. ADDRESS: ESTRUSSBANK.

PANK TOIMETAB KÕIKSUGU PANGA-
OPERATSIOONE SISE- JA VÄLJAMAAL.

Tartumaa Pank

LIHATURG Nr. 7. - TELEFON 165.
(end. Mõisnikkude Krediidkassa S. ruumes).

Võtab raha hoiule
ja maksab ajakohast
kõrgendatud protsenti.

Annab laene
ja toimetab kõiki
pangaoperatsioone.

Kõige uuemad
kauakestvad moodilõhnaveed

„VIRGINIA“

⌘		⌘
Divia		Rose
Ideal		Lilas
Origan		Muguet
Reseda		Bouquet
Helio- trope		Violette
C-de Jeanette		Brise Ideale

Saada paremates kauplustes,
hind 350 mk.

KAUBAMAJA VENNAD MAASEPP

TALLINN, S. Tartu m. 13. Kõnetraat 416.
Telegr.: MAASEPP - TALLINNAS.

Ladus alati saada:

toiduaineid,
tubakakaupa,
petrooleumi,
masinaõli,
bensini,
seebikivi,
vaiku j.n.e.j.n.e.

Kinnitus on usalduse asi!

Kinnitusvõtjate usalduse kohta kõige suurema kodumaa kinnitusseltsi „EKA“ vastu kui ka seltsi vastutussummade üle annab paremat selgitust alljärgnev tabel.

Aasta	Preemiad	Preemiate reserv omal arvel	Aktiakapital Põhikapital	Vastutussummad
1920	3 693.820.—	1.192.829.—	5 000.000.—	6.748.376.—
1921	19.486 936.—	4 969.639.—	10 000.000.—	16.683 733.—
1922	33.388.051.—	6 949.098.—	10 000.000.—	24.286.795.—
1923	50.491.711.—	13.831.110.—	10.000.000.—	31.990.238.—
1924	79.468 696.—	18.723.386.—	20.000.000.—	51.762 224.—

Eestimaa Kinnitus A.-S. „EKA“ Tallinnas, Pikk tän. 6 (omas majas), toimetab: tulekinnitusi, veokinnitusi, õnnetusjuhuste kinnitusi, elukinnitusi (kuldkroonides), rahvakinnitusi j.n.e.

Agendid igas linnas, alevites ja maal.

KAUBA PANK TARTUS

SUURTURG Nr. 12, OMAS MAJAS. TELEFON 9 ja 209.

Võtab raha hoiule ja maksab kõrg. protsenti.
Annab laene. Ostab ja müüb välisvaluutat.
Tshekid Londoni, New-Yorgi ja Pariisi peale.
Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Tulekinnitus, elukinnitus, kinnitus
õnnetusjuhuste vastu, veokinnitus.

Kinnitus- a.-s. Eesti Lloid peaagentuur.